

Maciej B. Stępień

POLSKA BIBLIOGRAFIA  
WOLNOMULARSTWA

CZEŚĆ I

Druki do 1850 roku

w układzie alfabetycznym

Ver. 1.3 (15.08.2012)



Lublin 2012

[www.maciejbstepien.com](http://www.maciejbstepien.com)

PBW I: do 1850  
Wersja 1.3  
Copyright © by Maciej B. Stępień, 2012

Polska Bibliografia Wolnomularstwa, część I: druki do 1850 roku jest publikacją cyfrową. Po raz pierwszy została opublikowana jako „Wersja 1.0” dnia 11 czerwca 2004 r.

Skład i redakcja: Maciej B. Stępień

Lublin 2012  
[www.maciejbstepien.com](http://www.maciejbstepien.com)



Ten utwór jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Na tych samych warunkach 3.0 Unported. Aby zapoznać się z licencją, proszę odwiedzić <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/> lub wysłać pisemną prośbę do Creative Commons, 444 Castro Street, Suite 900, Mountain View, California, 94041, USA.

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/> or send a letter to Creative Commons, 444 Castro Street, Suite 900, Mountain View, California, 94041, USA.

## Wstęp

Polska Bibliografia Wolnomularstwa (PBW) obejmuje „rzeczy wolnomularskie pisane przez Polaków, Polski dotyczące lub z polskiego punktu widzenia interesujące”. Przyjęcie takiej formuły pozwala odejść od kłopotliwego lawirowania wśród kryteriów geograficznych, językowych, albo tych, opartych na wewnątrzmasońskich podziałach na poszczególne obediencje (w tym obediencje narodowe) celem doboru tych pozycji, które jakiś „polski korpus” literatury masońskiej tworzą. Jeśli bowiem „polski”, to czy ma on być wyłącznie w tym języku? A może wyłącznie z obszaru Polski? Jak w takim razie zakreślić ów „obszar Polski” w świetle zaborów, granic sprzed 1939 roku i granic po II wojnie światowej? A co z dziełami emigracyjnymi? Czy należy oddzielić druki „polskie” od „polonijnych”? Albo jak traktować dzieła autorów obcych, piszących o Polakach lub masonerii w Polsce? Czy te polonika wyliczać osobno? I jak traktować loże masońskie z terenów Polski, które skupiały obcokrajowców? I jeszcze: jak spojrzeć na loże obediencji państw zaborczych, których dawne siedziby znalazły się po II wojnie światowej w nowych granicach Rzeczypospolitej i budzą dziś tak wielkie zainteresowanie Polaków? Zastosowanie pojedynczego kryterium – czy to językowego, czy geograficznego, czy obediencyjnego – daje w rezultacie spis wybrakowany i sztucznie okrojony. Problem doboru kryteriów jest szczególnie istotny dla epoki zaborów, w której literatura związana z masonią pisana była przez Polaków w najróżniejszych okolicznościach geograficznych i politycznych, pisana była też na temat Polaków przez autorów obcych, a także – powstawała w oderwaniu od spraw polskich, lecz w ścisłym geograficznym związku z dawnymi lub obecnymi ziemiami polskimi.

Metodologiczne dylematy związane z wąskimi kryteriami doboru najłatwiej rozwiązać tworząc kryteria szerokie. Przedstawiona na początku formuła PBW była wynikiem wyboru opcji najbardziej inkluzywnej: bibliografia ta ma wymieniać wszystko, co gdziekolwiek i kiedykolwiek wydrukowali w związku z masonerią Polacy, wszystko, co w związku z masonerią wydrukowano o Polakach, oraz – jak najbardziej – wszystko to, co współcześnie, z *polskiego punktu widzenia*, jest przedmiotem zainteresowania w ramach literatury masonskiej. Przy czym ów „polski punkt widzenia” rozumiany jest tu ściśle jako wskazanie na wszelkie druki wytworzone przez wolnomularstwo (bez względu na obediencję i język), po którym pozostały w granicach Rzeczypospolitej Polskiej ślady i pamiątki materialne budzące dzisiaj zainteresowanie Polaków. Jeśli prowadzić to będzie do włączenia do Polskiej Bibliografii Wolnomularstwa znacznej liczby dzieł niemieckich (np. wytworzonych w związku z działalnością łóż na terenie dawnych Prus), tym lepiej dla Polaków i Polskiej Bibliografii Wolnomularstwa. Zadaniem związanym z budową PBW nie jest przecież separacja tego, co polskie, od tego, co nie-polskie, dokonywana dla samej idei rozdzielenia i rozgraniczenia. Celem tworzenia PBW jest co innego: dostarczenie polskim historykom i badaczom lokalnej przeszłości *narzędzia pracy*. Bibliografia inkluzywna, wychodząca ku zainteresowaniu Polaków dziejami lokalnymi (zwłaszcza w województwach zachodnich), będzie w stanie zapewnić pomoc każdemu, kto zapyta o dawne loże we Wrocławiu, Lwówku Śląskim, Świdnicy czy w Gnieźnie, zamiast ignorować jego zainteresowania, bo dotyczą czegoś, co „nie jest polskie”.

PBW jest projektem hobbystycznym, rozpoczętym przed wielu laty przy lekturze książek śp. Prof. Ludwika Hassa (1918-2008) i rozpisywaniu jego bazy źródłowej. Publikowana jest w internecie od 2004 r.

Część I Polskiej Bibliografii Wolnomularstwa po raz pierwszy udostępniona została 11 czerwca 2004 roku. W swoim obecnym kształcie i rozmiarze została oznaczona numerem wersji „1.3”.

*Maciej B. Stępień*

Zmiany w stosunku do wersji 1.22:

- ∴ Nowy format. Po raz pierwszy PBW publikowana jest w pliku pdf.
- ∴ Licencja Creative Commons. Określono po raz pierwszy wyraźnie licencję, na której PBW jest udostępniana publiczności.
- ∴ Wszystkie pozycje zostały po raz pierwszy ponumerowane.
- ∴ Dodano sześć nowych pozycji (Drużbacka, Gädicke, Łuszczewski, Mochnacki, Mossdorf). Ta część PBW liczy obecnie 268 adnotowanych pozycji i 158 odsyłaczy.
- ∴ Poprawiono spis publikacji ks. Żórawskiego. Problematyczny przekład z łaciny, dokonany przez „Prawowierskiego”, trafił pod nazwisko autora (Gengell).
- ∴ Dodano kilkadziesiąt dat życia autorów, rozszerzono kilkanaście not i poprawiono kilka błędów w siatce odsyłaczy.

## Objaśnienia skrótów

Zastosowanych w I części PBW dla źródeł informacji bibliograficznych

- DFM – *Dictionnaire Universel de la Franc Maçonnerie. Hommes Illustres - Pays - Rites - Symboles*, sous la direction de Daniel Ligou, Paris: Presses Universitaires de France, 1987. (Po skrócie: numer strony).
- ESTI – Karol J. T. Estreicher, *Bibliografia polska 1800-1880*, Kraków: Akademia Umiejętności, 1870-1872, t. 1-7. Przedruk: Warszawa 1977. Pierwsza część „prymarnej” bibliografii polskiej. (Po skrócie: cyfra przed dwukropkiem odsyła do tomu, cyfra po dwukropku do strony wewnątrz tomu).
- ESTIII – Karol J. T. Estreicher, Stanisław Estreicher, Karol Estreicher, *Bibliografia polska, cz. III, obejmująca druki stuleci XV-XVIII w układzie abecedłowym*, Kraków 1891-1951, t. 12-34. (Po skrócie: cyfra przed dwukropkiem odsyła do tomu, cyfra po dwukropku do strony wewnątrz tomu).
- ESTIV – Karol J. T. Estreicher, Stanisław Estreicher, *Bibliografia polska, cz. IV: Druki z lat 1881-1900 w układzie alfabetycznym*, Kraków 1906-1916, t. 1-4. (Po skrócie: cyfra przed dwukropkiem odsyła do tomu, cyfra po dwukropku do strony wewnątrz tomu).
- ESTN – *Bibliografia polska XIX stulecia*, Kraków: Uniwersytet Jagielloński, 1959-2000, t. 1-17. Drugie, uzupełnione, poprawione i scalone wydanie cz. I i IV bibliografii Estreicherów. (Po skrócie: cyfra przed dwukropkiem odsyła do tomu, cyfra po dwukropku do strony wewnątrz tomu).
- EW – Elżbieta Z. Wichrowska, *Antologia poezji masonskiej*, Warszawa: Wydawnictwo Fundacji „Historia pro Futuro”, 1995. (Po skrócie: numer strony).

- EWAR – Elżbieta Z. Wichrowska, *Polska poezja wolnomularska w XVIII i na początku XIX wieku*, „Ars Regia” 1992, nr 1, s. 48-68. (Po skrócie: numer strony).
- K – *Polska bibliografia wolnomularstwa*, zebrał i zestawiał ks. mgr Tadeusz Kozłowski, „Bibliografia religijna” 1938, s. XIII-XXXV [dodatek miesięczny do:] „Ateneum Kapłańskie”, 24: 1938, t. 42, z. 3-5 (w trzech częściach, o ciągłej numeracji stron). (Po skrócie: numer pozycji w tejże bibliografii).
- KAR – Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu, Pracownia Zbiorów Masońskich, *Materiały do katalogu poloników w zbiorach masońskich Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu*, [oprac. Andrzej Karpowicz], Poznań 2001. (Publikacja cyfrowa, zawierająca pełne opisy bibliograficzne 84 starodruków i druków masońskich).
- LFHO – Ludwik [Ferdynand] Hass, *Wolnomularstwo w Europie Środkowo-Wschodniej w XVIII i XIX wieku*, Wrocław [etc.]: Ossolineum, 1982. (Po skrócie: numer strony).
- LFHS – Ludwik [Ferdynand] Hass, *Sekta farmazonii warszawskiej. Pierwsze stulecie wolnomularstwa w Warszawie (1721-1821)*, Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1980. (Po skrócie: numer strony).
- SMŁK – Stanisław Małachowski-Łempicki, *Dzieje wolnego mularstwa w Krakowie 1755-1822*, Kraków: Krajowa Agencja Wydawnicza, 1993 (przedruk z 1929 roku). (Po skrócie: numer strony).
- U – Jan Nieczuja Urbański, *Mowy masońskie Stanisława Potockiego (Uwagi bibliograficzne i materiały)*, „Pamiętnik Literacki” 24:1927, s. 359-368. (Po skrócie, w nawiasie kwadratowym: kolejny numer cytowanego i omawianego przemówienia. Autor przedstawia po kolei 11 tekstów).

- UMM – Urszula Maria Morawska, *Aneks: Wykaz druków odbitych w pierwszej w Płocku drukarni A[ntoniego]. Lenteckiego i S[amuela]. Lossmanna*, w: tejsze, *Drukarstwo Płockie do roku 1918*, Płock: Towarzystwo Naukowe Płockie, 1984, s. 184-189. (Po skrócie: nr pozycji w wykazie).
- Z – Stanisław Załęski, ks., jezuita, *Literatura masońska i antimasońska 1750-1821*, w: tegoż, *O masonii w Polsce od roku 1738 do 1822. Na źródłach wyłącznie masońskich*, wydanie drugie poprawione w dwóch częściach [...], Kraków: Druk W.L. Anczyca i Spółki, 1908, s. 257-261 [Część 1, § 31]. (Po skrócie: numer strony).



## Druki w układzie alfabetycznym

- [1] **Acte déclaratoire** et status du grand orient du Royaume de Pologne et du Gr. Duché de Lithuanie 5784. — [1784]. — 111 s.  
Współoprawione z → „Reglements pour une L.: Particuliere”.  
ESTIII 12:35; K 1
- [2] **Acte déclaratoire** et status du Grand Orient du Royaume de Pologne et du Gr. Duche' de Lithuanie. — [ca 1814]. — 99 s.  
Drugie wydanie wersji francuskiej, bez dodatku.  
ESTIII 12:35
- AKSAMITOWSKI Wincenty**, zob. → **DMUSZEWSKI Ludwik Adam**, Hymn śpiewany.
- [3] **AKSAMITOWSKI Wincenty**  
Mowa w □[=łoży]. pod Wschodem Poznania w dniu obchodu ś[więtego]. Jana 5810. — [1810].  
ESTN 1:52
- [4] **Tenże**  
Odezwanie się z Katedry w dniu 25. M[iesiąca].: V. R[oku].: P[rawdziwego].: S[wiatła].: 5821. przy otwarciu obchodu Uroczystości S[więtego] Jana letn[i]ego w Szan[owanej].: □[=łoży].: Jedność słowiańska. — [1821]. — [4] s.  
Mowa podpisana „B[rat].: Wincenty Axamitowski Nam[iestnik].: w Zas[tepstwie].: Mis[trza].: Kat[edry].:”  
ESTN 1:52
- [5] **Akt ogłoszenia** y ustawy Wielkiego wschodu Król[estwa]. polskiego y w[ielkiego]. x[ięstwa]. litewskiego. — Cena a la rustica zł. 2. — R[oku].: P[rawdziwego].: S[wiatła].: 5784. — [Warszawa, 1785]. — 92 s.  
Dokument ten ukazał się również w jęz. francuskim. Zob. → „Acte déclaratoire”. Zachowane egzemplarze różnią się liczbą stron. Niektóre posiadają ich 86 (brakuje 3 kart).  
ESTIII 12:90 inaczej oddaje tytuł; K 2

- [6] **Akt ogłoszenia** y ustawy Wielkiego wschodu Król[estwa]. polskiego y W[ielkiego]. X[ięstwa]. Lit[ewskiego]. R[oku].: P[rawdziwego].: S[wiatła].: 5789. — [Warszawa 1789]. — 92 s.  
Wydanie drugie.

- [7] **Akt ogłoszenia** i ustawy Wielkiego Wschodu Król[estwa]. Polskiego i W[ielkiego]. X[ięstwa]. Litewsk[iego]. — [1818]. — 86 s.  
Na końcu podpisany „K. Brodziński”. Według Estreichera przedruk z pierwszego wydania.  
ESTN 1:53

**ALEKSANDER I ROMANOW**, cesarz rosyjski, zob. → **BRYKCZYŃSKI Józef**, Kantata; → **WOLAŃSKI Tadeusz**, Pieśni.

- [8] **ALEKSANDER I ROMANOW**, cesarz rosyjski (1777-1825)  
[reskrypt do ministra spraw wewnętrznych, hr. Wiktora Koczubieja nakazujący zamknięcie i zakaz dalszej działalności wszelkich stowarzyszeń tajnych na terenie cesarstwa, z dnia 1/13 VIII 1822]. — w: Połnoje sobranije zakonow Rossijskoj Impierii s 1649 goda. — Tom XXXVIII (1830), poz. 29151. — s. 578-580.  
LFHS 11-12.

- [9] **Alphabetische** Br.: Br.: L.: Der S.: g.: und v.: □[=Loge]: G[öttin]: v[on]: E[leusis]: im Morgen zu Warschau 57 14/7 87. — Gleichheit.: Einingkeit.: Starke.: — [1788]. — 6 s.  
Spis członków niemieckojęzycznej loży Bogini Eleuszis w Warszawie. Data w tytule: „14 lipca 1787”. Data wydania za Estreicherem.  
ESTIII 33:282 pod hasłem „(Wolnomularska loża)”

- [10] **Alphabetisches** Verzeichniss der Bücher, welche in die Bibliothek der deutschen g. u. v. St. Joh[annisloge] genannt zur Göttin von Eleusis gehören, Erstes Verzeichniss. Im O[sten]. von Warschau 5792 [1792].  
Katalog biblioteki niemieckojęzycznej loży Bogini Eleuszis w Warszawie ze wstępem autorstwa sekretarza i bibliotekarza loży, Ernsta Theodora Mussoniusa, który opisał dzieje księgozbioru. Katalog wyszczególnia 365 pozycji.  
LFHS 222

**ALTON Richard**, zob. → **Podróż** Józefa II.

**ANDERSON James**, zob. → **Myśli** y uwagi.

**ANNET Peter**, zob. → **WOLTER**, Saul.

**AUGUST II MOCNY (WETTIN)**, król Polski, zob. → **Nachrichten**.

**B.J.A.**, zob. → **ORLIKOWSKI Józef**, Mowa.

**B.L.P.Z.B.M.**, zob. → **Mysli** y uwagi.

**BALSAMO Giuseppe** (Cagliostro), zob. → **MOSZYŃSKI August**, Cagliostro demasquéé; → **Tenże**, Cagliostro in Warschau; → **RECKE Charlotte Elisabeth Constanze von der**, Nachricht; → **Życie** Józefa Balsamo.

- [11] **BARRUEL Augustine**, ks. jezuita (1741-1820)  
Historia duchowieństwa w czasie rewolucyi francuskiej / przez Xiędza Augustine Barruel. — po francuzku i angielsku wydana w Londynie r. 1801; przełożona na polski język. — Tom 1. — Kraków 1815. — [8], 423, [3] s.  
Przekład z jęz. francuskiego, tłum. Karol → Surowiecki.  
ESTN 2:97; Z 260; K 237 błędnie podaje nazwisko tłumacza jako autora.
- [12] **Tenże**  
Toż. — Tom 2. — Kraków 1815. — 329, [3] s.  
ESTN 2:97; Z 260; K 237, jak wyżej
- [13] **Tenże**  
Historia Jakobinizmu / wyjęta z dzieł Xiędza Barruel Mémoires pour servir a l'Histoire du Jacobinisme. — Tom 1. — Berdyczów [=Warszawa], 1812 [Drukarnia Wiktora Dąbrowskiego, nakładem hr. arcybiskupa Raczyńskiego]. — 446, [24] s.  
Przekład z jęz. francuskiego, tłum. Karol → Surowiecki. Miejsce wydania fikcyjne.  
ESTN 2:97; Z 260; K 242 podaje miejsce wydania „Lwów-Kraków”
- [14] **Tenże**  
Toż. — Tom 2. — 420, [2] s.  
Przekład z jęz. francuskiego, tłum. Karol → Surowiecki.  
ESTN 2:97; Z 260; K 242
- [15] **Tenże**  
Toż. — Tom 3. — 399 s.  
Przekład z jęz. francuskiego, tłum. Karol → Surowiecki.  
ESTN 2:97; Z 260; K 242
- [16] **Tenże**  
Toż. — Tom 4. — 503 s.  
Przekład z jęz. francuskiego, tłum. Karol → Surowiecki.  
ESTN 2:97; Z 260; K 242

[17] **Tenże**

Święte tajemnice Massonii sprofanowane / Wyjątki z dzieł Xiędza Aug. Barruel, Mémoires pour servir a l'Histoire du Jacobinisme. — Lwów[=Warszawa]: [b.w.] 1805. — 4 k. [tytułowe], [8], 412 s.

Przekład z jęz. francuskiego. Miejsce wydania fikcyjne. Tłum. i oprac. Karol → Surowiecki. ESTN 2:97; E; Z 260; K 10.

[18] **Tenże**

Święte tajemnice massonii sprofanowane / wyjątki z dzieł Xiędza Barruel Memoires pour servir a l'Histoire du Jacobinisme. — Lwów[=Warszawa] 1805. — [6], 390 s.; 18 cm.

Wydanie skrócone. KAR podaje różnice między kilkoma znanymi egzemplarzami. Niektóre zawierają także 4 tablice ilustracji z dzieła → „Frank-Massonia mężczyzn i kobiet symboliczna”.

ESTN 2:97

**BALTAZZANI Ramzes** (Winiarski), zob. → **Le Mal epidemique**.

**BARTH**, wydawca, zob. → **WOLAŃSKI Tadeusz**, Pieśni; → **Tenże**, Pieśnik; → **Tenże**, Zbiór.

**BAUDISSON Ludwíg**, zob. → **BRUN Gottfried**, Rede.

**BAUDOIN J.**, zob. → **SUROWIECKI Karol**, Tłómaczenie.

[19] **BAUDOIN J.**

Odpowiedź na krytykę na głębsze uważanie mesmeryzmu w Gaz[ecie]. literac[kiej]. Nr. 12 / przez J. Baudouin. — Za pozw. Zwierzchn[ości]. — Warszawa: nakł[adem]. aut[ora]., druk[arnia]. Stan[isława]. Dąbrowskiego, 1821. — 8 s.

Związek tego z polskim wolnomularstwem jest dyskusyjny.

ESTI 6:37.

**BAUDOIN P.**, drukarz, zob. → **MOCHNACKI Maurycy**, Tajne (1834).

**BEER E.**, zob. → **TRAUNPAUR chevalier d'OPHANIÉ Alphonse-Henry**, Deyszig.

[20] **BEN MOSZECH Izaak**

Odpowiedź... rabinowi Ben Nahason Lizbońskiemu. — Brześć 1817. — 16 s.

Imię autora może być pseudonimem ks. Alojzego Korzeniewskiego. Odpowiedź polemiczna na prowokacyjny „List rabina lizbońskiego do rabina brzeskiego” ks. Michała → Dłuskiego. K 65 ta pozycja tylko u niego, lecz LFHO 296 zaznacza, że Dłuski miał dwie repliki.

**BENEDYKT XIV**, papież, zob. → **ŁABĘCKI Szymon**, Przyczyny.

- [21] **BENEDYKT XIV**, papież  
 Constitutio Sanctissimi in Christo Patris Benedicti, Divina providentia Papae XIV. nonnullas societates seu conventicula de Liberi Muratori seu Franc-Maçons vel aliter nuncupata iterum damnans et prohibens. Konstytucya Oyca Świętego Benedykta z Boskiey opatrności Papieża XIV. niektóre towarzystwa albo schadzki de Liberi Muratori albo des Francs-Maçons znowu potępiająca i zakazująca. — Drukiem Kamery Apostolskiej [1779]. — 16 s.  
 Konstytucja Apostolska „Providas” (wydana w formie bulli). Według Estreichera dokument ten ogłoszono w Rzymie 18 maja 1751. Datowany był jednak z pewnością na 16 marca 1751. Rok niniejszego wydania wskazany według daty pozwolenia na druk.  
 ESTIII 12:467

- [22] **Tenże**  
 Ustawa Benedykta XIV., i jego poprzednika Klemensa XII., potępiająca Francs Maçonów, czyli wolnych mularzy. — [1753]. — [8] k.  
 Konstytucje Apostolskie: „Providas” (1751) i „In Eminenti” (1738).  
 ESTIII 12:470

**BESSON Joseph**, zob. → **Posiedzenie**.

- [23] **BESSON Joseph**  
 Cantique Maçon[nique].: qu'a executé Joseph Besson a la cérémonie funébre de la □[=loge].: du Bouclier du Nord le 1 Avr[il]. 1812 a l'occasion du décès du fr[ère]. J. F. Maiquien aumonier. — [Warszawa 1812].  
 ESTN 2:226

- [24] **Beweis** dass die Freimäurer-gesellschaft in allen Staaten sowohl etwas überflüssiges, als auch ohne Einschränkung, etwas gefährliches, schädliches und verbietungswürdiges sey. Zur Vertheidigung des Edicts, welsches der Rath in Danzig dagegen 1763, 3. Oct. publiciret hat, wider die Schrift eines Freymäurers. — Danzig und Leipzig, 1764. — 70 s.  
 ESTIII 12:530-531

**BRODZIŃSKI Kazimierz**, zob. → **Głosy** miane; → **RAYNOUARD Juste-Marie François**, Templariusze.

**BROCKHAUS Friedrich Arnold**, wydawca, zob. → **MOSSDORF Friedrich**, Polen.

[25] **BRODZIŃSKI Kazimierz**

Kantata w dniu obchodu imienin B[rata]:: L[udwika]:: Osińskiego M[istrza]:: □[=łóży]:: S[więtyni]:: Izys, d[nia]. 26 M[iesiąca]:: VI. r[oku]:: p[rawdziwego]:: Ś[wiatła]:: 5816 [1816]. / Poezya B[rata]:: K:: Brodzińskiego, muzyka B[rata]:: K[arola]:: Kurpińskiego. — [b.m.w.]. — k. [2].  
ESTN 2:526

[26] **Tenże**

Kantata w dzień uroczystości Installacyjnej W::W::[=Wielkich] Urzędników W[ielkiego]:: W[schodu]:: Królestwa Polskiego R[oku]:: p[rawdziwego]:: Ś[wiatła]:: 5817 M[iesiąca]. III. [dnia] 4. / Przez K. Brodzińskiego.  
ESTN 2:526

[27] **Tenże**

Śpiew w czasie obchodu uroczystości S[więtego]:: Jana Przez W[ielki]:: Wschód Narodowy pod Wschodem Warszawy Dnia 24, Miesiąca czwartego r[oku]:: p[rawdziwego]:: s[wiatła]:: 5815. czyli Ery zwyczajny D[nia]. 24. Czerwca 1815. / Poezya B[rata]:: Kazimierza Brodzińskiego, Muzyka B[rata]:: Antoniego Weynerta. — [Warszawa 1815]. — [4] s.  
„Śpiew” oraz skróty dla „święty” i „światło” na karcie tytułowej drukowane przez „s”.  
ESTN 2:529; K 16

[28] **Tenże**

Śpiew na obchod uroczystości Imienia P[rzewielebnego]:: i N[ajdoskonalszego]:: B[rata]:: Karola Woydy Mistrza Katedry S[prawiedliwej]:: i d[oskonałej]:: □[=łóży]:: S[więtego]:: Jana pod osobnym nazwiskiem Astrea w dniu 5tym M[iesiąca]:: IX r[oku]:: p[rawdziwego]:: ś[wiatła]:: 5817. odbytej. / Poezya B[rata]:: Kazimierza Brodzińskiego, Muzyka B[rata]:: Józefa Elsnera. — Na Wschodzie Warszawy [Warszawa 1817]. — [4] s.  
„Śpiew” przez „S”, jak wyżej.  
ESTN 2:529

[29] **Tenże**

Wiersz na obchód żałobny po N[ajwspanialszym]:: i N[ajpotężniejszym]:: B[racie]:: Józefe Orsettim pierwszym Wielkim Doz[orczy]:: W[ielkiego]:: W[schodu]:: Polskiego, Członku N[ajwyższej]:: Kapituły, Mówcy □[=łóży]:: Kapitułarny, Członku

s[prawiedliwej] : i d[oskonałej] : Ś[więtyni] : IZIS w Warszawie w dniu 16 M[iesiąca] : VIII. r[oku] : p[rawdziwego] : ś[wiatła] : 5815. / Poezya B[rata] : Kazimierza Brodzińskiego, Muzyka B[rata] : K[arola]. Kurpińskiego. — [Warszawa 1815]. — [4] s.  
ESTN 2:529

[30] **Tenże**

Wiersz obrzędowy w Świąto Imienia N[ajwspanialszego] : i N[ajczcigodniejszego] : B[rata] : Ludwika Osińskiego Mistrza Katedry s[prawiedliwej] : i d[oskonałej] : □ [=łóży] : Świątyni Izys d[nia] : 25go m[iesiąca] : 6go r[oku] : p[rawdziwego] : ś[wiatła] : 5815 w teyże □ [=łóży] : śpiewany i deklamowany. / Poezya B[rata] : Kazimierza Brodzińskiego, Muzyka B[rata] : Karola Kurpińskiego. — [Warszawa 1815]. — 8 s.

Wydany później przez Ignacego → Chodźkę w: „Obrazy litewskie, Serya szósta: Nowe pamiętniki kwestarza [...]” (1862).  
ESTN 2:529, 3:145-147; EW 65

[31] **Tenże**

Wiersz ofiarowany N[ajwspanialszemu] : N[ajpotężniejszemu] : B[ratu] : Wilczewskiemu Jerzemu w dzień Imienin d[nia], 24 Kwietnia 1817 / przez B[rata] : Kazimierza Brodzińskiego. — [1817]. — [8] s.  
ESTN 2:529

[32] **BRUN Gottfried**

Festliche Freimaurerreden gehalten i[n]. d[en]. g[erechten]. u[nd]. v[ollkommenen]. L[oge]. d[er]. S[chule]. d[er]. W[eisheit]. i[m] M[orgen]. z[u]. P[osen]. / von Gottfried Brun. — Mit Erlaubnis der Ordens Obern. — Lissa [Leszno] 1788 bei Samuel Gottlieb Presser, dem Jüngern. — XXIV, 190, [1] s.; 16 cm.  
KAR, ESTIII 13:375; Z 258 podaje błędną datę „1789”

[33] **Tenże**

Rede auf den Tod des .... H. Ludwig Baudisson .... in der Provinzialloge und die gekroente Hoffnung zu Posen gehalten. — Lissa [Leszno], S.G. Presser d. Jüngere, 1788.

Być może chodzi tu o lożę prowincjalną Związku Eklektycznego „Theodor zum guten Rath” z Monachium (związek zniesiono w 1784 r.), a być może o I lub VII Prowincję Ścisłej Obserwy.  
ESTIII 13:375

**BRUN Tomasz le**, zob. → **WRÓBLEWSKI Kazimierz**, Modlitwy (wydanie warszawskie).

[34] **BRYKCZYŃSKI Józef**

Kantata na obchód uroczystości przez Wielki Wschód Polski pod sterem Najwspa[nialszego] .: i Najpotęż[niejszego] .: Wielkiego Mistrza Wielkiego Wschodu Polskiego B[rata] .: Stanisława Kostki Potockiego odbytej, z powodu zaprowadzenia w Świątyni prac Wolno-Mularskich Portretu NAJJAŚNIEJSZEGO ALEXANDRA I Cesarza Wszech Rossyi, Króla Polskiego przez Spraw[iedliwą] .: i Dos[konałą] .: □[=łożę] .: Braci Polaków Zjednoczonych WYSTAWIONEGO. Śpiewana dnia 18 Miesiąca VI. R[oku] .: p[rawdziwego] .: ś[wiatła] .: 5819 czyli Ery zwyczajnej dnia 18 Sierpnia 1819 roku. / Wiersz B[rata] .: Józ[efa]. Brykczyńskiego Z[astępcy] .: M[ówcy] .: téjże □[=łoży] .: Harmonia B[rata] .: Józefa Elsnera. — [Warszawa] 1819. — [4] k.  
ESTN 2:562; EW 108

**BURZYŃSKI Prosper**, biskup, zob. → **Rozmowa**.

**BYKOWSKI Ignacy**, tłumacz, zob. → **WOLTER**, Saul.

**C.B.S.H.**, zob. → **HEYKING Karol** [etc.], **baron de**.

**CAGLIOSTRO** (pseudonim), zob. → **BALSAMO Giuseppe**.

[35] **CARACCIOLI Ludwik Antoni**

Głos prawdy wołający przeciwko dzisiejszym libertynom w rzeczach religii / przez Margrabiego Caraccioli w języku francuzkim wydany, a przez X. Piotra Konitzera z francuzkiego na polski język przełożony. — w Kaliszu w drukarni J[aśnie]. O[świeconego]. X[=Księdza]. Prymasa 1790. — 260 s.  
ESTIII 14:55; K 24

[36] **Tenże**

Tajemnica świata od JMCP Caraccioli po francusku napisana na oyczysty Język przełożona. / Przez X. M. Andrzeja Cyankiewicza Kolegę mniejszego, Professora Akademii Krakowskiej. — W Krakowie 1778 w drukarni Akademickiej kosztem Ignacego Grebla Bibliopoli J[ego].K[rólewskiej]. M[moś]ci. — [11] k., 142, 2 s.  
Tytuł oryginalny: „L'univers énigmatique par le marquis – colonel au service du Roi de Pologne, Electeur Saxe” (1759).  
ESTIII 14:57; K 25



[37] **Tenże**

Tajemnica świata / od P. Karaccioli z francuskiego na oyczysty Język przez X. M. Andrzeja Cyankiewicza Kollegę mniejszego, przełożna. — W Krakowie. w drukarni akademickiej 1778. — 12 k., 145, 2 s.

Drugie wydanie, nie zmienione.

ESTIII 14:57

[38] **CAROLI Teofil**, ks. pijar (1739-1818)

Odpowiedź chrześcijańskiego [sic!] prostaka na niektóre zarzuty wiersza bluźnierskiego / X. T. Caroli S.P. — Znajduje się w téj odpowiedzi proste i rzetelne wyluszczenie przedniejszych prawd i pobudek wiary chrześcijańskiej, a w przypiskach ostrzeżenie względem najszkodliwszej na obyczaje ludzkie zarazy, która jest ukryta w nauce libertyńskich nauczycielów, czyli wolnych mularzów i nowych illuminatów. — w Warszawie: w drukarni Xięży Piiarów, 1801. — [14], 94, [1] s.; 19 cm.

KAR; ESTI 1:180; ESTN 3:27

[39] **Tenże**

Odpowiedź chrześcijańskiego prostaka na niektóre zarzuty wiersza bluźnierskiego, który się zaczyna od tych słów: „Nie masz komu na świecie wierzyć i t.d. — Edycja druga poprawna. — Warszawa, druk. XX. Pijarów, 1804. — 99, [11] s.

ESTN 3:27. Ponadto odsyłacz do ESTIII 14:63-64

**CHANDLER Samuel**, duchowny prezbiteriański, zob. → **WOLTER**, Saul.

**CHODŹKO Ignacy**, zob. → **POHL Andrzej**, Prosta odpowiedź.

[40] **CHMIEŁOWSKI Benedykt**, ks. (1700-1763)

Nowe Ateny Albo Akademia Wszelkiej Scyencyi Pełna, Na Różne Tytuły iak na Classes Podzielona, Mądrym dla memoryału, Idiotom dla Nauki, Politykom dla Praktyki, Melancholikom dla rozrywki Erygowana. Cz. 2, Ta część Swiat cały z wszelką stawi ciekawością, Zwierciadło Geniuszow, z Językow mnogością, Co ich iest na tym Swiecie, iak się rozrodziły: Zakony, co się w Pierwszey Części opuściły / To wszystko stało się wielką pracą y własnym kosztem Autora [...] To iest: przez Xiędza Benedykta Chmielowskiego. — [Lwów]: w Drukarni J K. MCi Colleg. Leop. Societatis Jesu, 1746. — s. 793.

Wzmianka o „sekcje Franc-Massonów”. Druga i ostatnia część „Nowych Aten” w ich pierwszym wydaniu. Ta część dedykowana była „Iaśnie Wielmożnemu Jmci Panu P. Szymonowi → Łabęckiemu Staroście Rohatyńskiemu”. Wydanie drugie ukazało się w latach 1754-1756 i podzielone było na 4 tomy. Rzeczona wzmianka pewnie w tomie 4.

- [41] **CHODŹKO Ignacy** (1794-1861)  
 Wiersz Na powitanie. Naysł[awniejszego] :. Nam[iestnika] :. W[ielkiego] :. W[schodu] :. Pol[skiego] :. Nayd[ostojniejszego] :. B[rata] :. Ludwika Platera w s[prawiedliwej] :. i [doskonałej] :. □[=łoży] :. S[więte]go :. Jana :. p[od] :. o[sobnym] :. n[azwiskiem] :. s :. ś :. na W[schodzie] :. Wilna / przez B[rata] :. Ignacego Chodźkę, Mówcę teyże □[=łoży] :. wysłowiony r[oku] :. p[rawdziwego] :. ś[wiatła] :. 5819 dn 7 ms VII. — [Wilno 1819]. — 1 k.  
 ESTN 3:148
- [42] **CHRÓŚCIKOWSKI Samuel Kasper**, ks.  
 Filozofia chrześcijańska o początkach praw naturalnych przeciwko deistom czyli terażniejszego wieku mędrkom, dla kawalerów uczących się filozofii in Collegio Nobilium Scholarum Piarum. / Napisana przez [...] Scholarum Piarum profesora filozofii y matematyki. — w Warszawie, w drukarni J.K. Mści y Rzeczypltey X.X. Scholarum Piarum. R.P. 1766. — 4 k., XXXII, 470 s., 1 k.  
 ESTIII 14:213; K 33
- [43] **COLTELLI Michel (Procope-Couteaux)** (1684-1753)  
 Apologia Franc-Masonów / przez Brata Prokopa Medycyny Doktora i Franc-massona, z Francuzkiego. — [w:] Zbiór rytmów polskich Józefa Epifaniego Minasowicza, J.K.Mści Sekretarza. — część III. — W Warszawie w drukarni J.K.Mści y Rzeczypospolitey Collegii Schol. Pi. Nakładem J.P. Krzysztofa Nicolai Bibliopoli Marywilskiego 1756. — s. 49-51.  
 Pierwszy polskojęzyczny druk masoński. Tytuł oryginalny: „Apologie des Francs-Maçons. Par le Frère Procope, Médecin et Franc-Maçon” (1738). Tłum. J.E. → Minasowicz.  
 ESTIII 22:394-395, 399
- CYANKIEWICZ Andrzej**, pijar, zob. → **CARACCIOLI Ludwik Antoni**, Tajemnica świata.
- [44] **Cygan** cnotliwy gandziarą prawdy nieład chłoszczący. — [Warszawa 1789]. — 86 s.  
 Anonimowa broszura, wydana po głosowaniu na Sejmie Wielkim nad konfiskatą dóbr biskupstwa krakowskiego na rzecz wojska. Streszczała zarzuty stawiane duchowieństwu, głównie zbytki, których wykorzenienie mogłoby, zdaniem autora, poprawić stan finansów państwa. Wywołała ostrą i długą polemikę. Opowiedzieli: W. → Skarszewski, K. → Surowiecki ("Ksiądz z kropidłem") oraz anonimowy → Wielkopolanin.  
 ESTIII 14:483; Z 259

[45] **CZYŃSKI Jan**

Lettre sur la Franc-Maçonnerie en Pologne et en Russie a M. Dechevaux-Dumesnil. — "Franc-Maçon" [Paryż]. — X 5848 [XII 1848], nr 5; 1849, nr 6.

Przedruk w: L. Hass, „Materiały do dziejów wolnomularstwa Wielkiej Emigracji”, Przegląd Historyczny 1973, z. 3, s. 553-556.

LFHS 449

**D.L.**, zob. → **Śpiewka** bankietowa.

**DAWID**, król Judy, zob. → **WOLTER**, Saul.

**DECHEVAUX-DUMESNIL M.**, zob. → **CZYŃSKI Jan**, Lettre.

**DEMBEK Konstanty**, ks., zob. → **WYCZECHOWSKI Antoni**, Głos; → **Tenże**, Repliką; → **Tenże**, Skarga; → **Tenże**, Wyjątki; → **Tenże**, Wyjątki [cz. II]; → **Tenże**, Wyszczególnienie.

[46] **DEMBOWSKI Antoni Sebastian**, biskup (1682-1763)

Processus contra societatem libertinorum, vulgo Franc Massons. — 1739 [1745?].

Poza odsyłaczem pod hasłem „Wolnomularze” brak innej informacji bibliograficznej o tym druku. Wiadomo jednak, że biskup płocki wydawał okólniki przy okazji niektórych procesów.

ESTIII 33:282

[47] **Discourses** prononcés à la séance de la j[uste] .: et p[arfaite] .: □[=loge] .: de St. Jean nommée Temple d'Isis de 25 du m[ois] .: III a[nnée].d[e].l[a].v[érité].l[umièr]. 5818 à l'Orient de Varsovie. — [1818].

ESTN 4:179. Wersja polska, zob. → „Głosy”

**DŁUSKI Michał**, ks. zob. → **POHL Andrzej**, Prosta odpowiedź.

[48] **DŁUSKI Michał**, ks. (1760-1821)

List Rabina Lizbońskiego do Rabina Brzeskiego z dyalektu rabińskotalmudycznego przetłumaczony. — Wilno druk. J[ózefa]. Zawadzkiego 1817. — 8 s.

Wydana anonimowo apologia wolnomularstwa. Jej autor, członek loży, wywodził wolnomularstwo od tajnych organizacji zakładanych przez Żydów jeszcze w Palestynie. Jezus Chrystus miał być, według autora, członkiem jednej z nich. Polemiczne odpowiedzi napisali: ks. Alojzy Korzeniowski (prawdopodobnie → Ben Moszech) i ks. Andrzej → Pohl. List wydrukował ponownie, wraz z "Wierszem obrzędowym w święto Imienia [...] Ludwika Osińskiego" (1815), autorstwa Kazimierza → Brodzińskiego, Ignacy → Chodźko, w: tegoż, „Obrazy litewskie, Serya szósta: Nowe pamiętniki kwatera” (1862).

ESTN 4:187; 3:145-147; K 31

**DMUSZEWSKI Ludwik Adam**, zob. → **Śpiewka** bankietowa.

- [49] **DMUSZEWSKI Ludwik Adam** (1777-1847)  
 Hymn Śpiewany na Biesiadzie Członków L[oży].: S[więtego].: J[ana].: pod nazwiskiem: B.: B.: [=Braci] Zjednoczonych Polaków w Dzień Imienin NP.: B[rata].: Wincentego Axamitowskiego, M[ówcy].: Teyże □[=łóży] Dnia 5ego Miesiąca 4 Roku 5810 / Poezya B.: L.A. Dmuszewskiego, Muzyka B[rat].: J[ózef]. Elsner. — Warszawa, druk. Gazety Korespondenta [1810]. — [4] s.  
 ESTN 4:199
- [50] **Tenże**  
 Hymn na obchód jubileuszowy uroczystości upłynionego pół wieku wolnomularskiego życia N.: B.: Piotra Reycha czł[onka].: s[prawiedliwej].: i d[oskonałej].: □[=łóży].: Świątyni Izys dnia 28. Mca IV r[oku]. p[rawdziwego].: s[wiatła].: 5814. / Poezya B[rata].: L.A. Dmuszewskiego, Muzyka B[rata].: J[ózefa]. Elsnera. — [1814]. — [2] k.  
 ESTN 4:199
- [51] **Tenże**  
 Hymn w Doskonały Łoży St. Jana Złotego Lichtarza na pierwszym zgromadzeniu w języku polskim śpiewany dnia 21 stycznia 1805. / Poezya B[rata].: L.A. Dmuszewskiego, Muzyka B[rat].: J[ózef]. Elsner. — W Warszawie, w drukarni uprzywilejowanej J[ego]. K[rólewskiej]. M[oś]ci J. C. G. Ragoczego, mieszkającego w pałacu przedtem Saskim [1805]. — [4] s.  
 ESTN 4:199; EWAR 67
- [52] **Tenże**  
 S.: M.: S.: do N.: B[rata].: Ludwika Osińskiego Mistrza □[=łóży] Świątyni Izys w dzień Jego Imienin Dnia 24 miesiąca 5. Roku P[rawdziwego].: S[wiatła].: 5812. / Poezya B[rata].: Dmuszewskiego. Muzyka B[rata].: Kurpińskiego. — [1812]. — [2] k.  
 ESTN 4:200
- [53] **Tenże**  
 Śpiew na dzień imienin Najdostojniejszego Br.. Jana Antoniego Nofoka Przew[ielebnego].: M[istrza].: K[atetry].: Spr[awiedliwej].: i dost[ojnej].: □[=łóży].: Bogini w Eleuzis w imieniu tejże □[=łóży].: ułożony / przez B[rata].: Ludwika Dmuszewskiego i [z] muzyką B[rata].: Jana Kaszewskiego. — 5829/4 17, [1829]. — [2] k.

ESTN 4:200

[54] **Tenże**

Śpiew braterski na dzień Imienin N[ajwspanialszego] .: N[ajpotężniejszego] .: i Najś[awniejszego] .: B[rata] .: Jana Nepomucena Potockiego, Namiestnika W[ielkiego] .: M[istrza] .: W[ielkiego] .: W[schodu] .: N[arodowego] .: i najpierwszego Mistrza Katedry s[prawiedliwej] .: i d[oskonałej] .: □[=łóży] .: Świątynia Izys r[oku] .: p[rawdziwego] .: ś[wiatła] .: 5815 / przez B[rata] .: L[udwika]. A[adama]. Dmuszewskiego, muzyka B[rata] .: Karola Kurpińskiego. — [Warszawa 1815].

Estreicher podaje informację o drugiej, identycznej pozycji z różnicą w dacie: 5816. Być może chodzi o jeden i ten sam druk.

ESTN 4:200; EW 75

**DOBROMYŚL PRAWOWIERSKI**, zob. → **GENGELL Jerzy**, Stopnie; → **ŻÓRAWSKI Aleksander**, List.

**DORNFELD Franciszek**, zob. → **POTOCKI Stanisław Kostka**, Na Chwałę.

[55] **DRUŻBACKA Elżbieta**

Na kompanię Franc-Massonów dla kawalerów i na kompanię de Mops dla dam. — w: Zbiór rytmów duchownych panegirycznych moralnych y światowych / W. JMci Pani Elżbiety z Kowalskich Drużbackiey Skarbnikowey Zydaczewskiey zebrany i do druku podany przez J.Z.R.K.O.W. &c. — w Warszawie w drukarni J.K. Mści y Rzeczypospol: Collegij Scholarum Piarum MDCCLII [1752].

Wiersz. Pierwsze wydanie „Zbioru rytmów” miało 208+367 s., od s. 280 drobne wiersze, a wśród nich „Na Franc-Massonów”.

ESTIII 15:330-331; K 45

[56] **Taż**

Toż. — w: Zbiór rytmów duchownych panegirycznych moralnych y światowych / W[ielmożnej]. JMci Pani Elżbiety z Kowalskich Drużbackiey Skarbnikowey Zydaczewskiey zebrany i do druku podany przez J.Z.R.K.O.W. &c. — w Warszawie w drukarni J[ego].K[rólewskiej]. M[os]ci y Rzeczypospol[itej]: Collegij Scholarum Piarum MDCCLII [1752]. — s. 521-523.

Drugie, nie zmienione wydanie, w którym poprawiono jedynie liczne pomyłki w numeracji stron i dodano dwie karty.

ESTIII 15:331

[57] **Taż**

Toż. — w: Zebranie rytmów przez wierszopisów żyjących. — Tom I. — Warszawa, 1752.

**DUFOUR**, drukarz, zob. → **Sekundant** bezbronny; → **SKARSZEWSKI Wojciech**, Gandziara.

**E.v.K.**, zob. → **KORTUM Ernst Traugott**.

[58] **Edykt** kary stanowiący na tajne związki powszechnemu bezpieczeństwu szkodliwe. — „Gazeta Warszawska”. — 1798, dodatek do nr z dnia 30 listopada.

Inni datują: 31 października 1798. Przekład polski edyktu króla pruskiego Fryderyka Wilhelma III z dnia 20 października 1798 r., w którym zakazywał działalności stowarzyszeń tajnych w swoim państwie, czyniąc wyjątek dla placówek należących do obediencji: Krajowej, Trzech Globów i Wielkiej Łoży-Matki Royale York pod Przyjaźnią (tzw. staropruskiej).

**ELSNER Józef Ksawery**, zob. → **BRYKCYŃSKI Józef**, Kantata; → **DMUSZEWSKI Ludwik Adam**, Hymn Śpiewany; → **Tenże**, Hymn w Doskonałej; → **Tenże**, Hymn na obchód; → **MĘDRZECKI Adam**, Do s. i d.; → **Pieśni** wolnomularskie; → **WOLAŃSKI Tadeusz**, Pieśnik; → **WĘŻYK Franciszek**, Śpiew; → **Założycielowi**.

[59] **ELSNER Józef Ksawery** (1769-1854)

Pieśni wolnomularskie. — [Warszawa 1811].

Pierwszy polski zbiór tego rodzaju. Zawierał 24 pieśni polskie, 3 francuskie i 3 niemieckie. Nuty wydano w oddzielnym tomiku: „Muzyka do pieśni Wolno – Mularskich”.

[60] **Tenże**

Muzyka do pieśni Wolno–Mularskich. — Warszawa: szycharnia ks. Cybulskiego i A. Płacheckiego 1811.

Okładkę (lub stronę tyt.) tomiku reprodukowano w „Wolnomularzu Polskim” 1994, nr 3, s. 19.

ESTN 6:89

[61] **F.: P.:**

Anecdote maçonnique. — „Erwinia”. — 1846, nr 1.

Dotyczy związków Wielkiej Emigracji z masonerią.

**Fajerka**, zob. → **K.J.F.W.R.P.L.**

[62] **FELLER Franciszek Ksawery**, ks., jezuita (1735-1809)

Katechizm Filozoficzny czyli Zbiór dowodów służących na obronę Wiary Chrześcijańskiej przeciwko nieprzyjaciołom jey. Dzieło pożyteczne dla tych, którzy chcą uniknąć zarazy od niedowiarków terazniejszych, a

mianowicie dla Duchownych, którym z obowiązku należy drogi skład Wiary S[więtej]. w całości dochować. / W języku francuzkim napisane przez X. Flexier de Reval. — tłumaczone przez X. Th. Waluszkiewicza Filoz. Dokt. Plebana Poszwitińskiego. — Tom 1. — w Wilnie w Druk. Królew. przy Akad., 1784. — 119, 285 s.

„Flexier de Reval” to pseudonim autora.

ESTIII 16:190; K 51

[63] **Tenże**

Toż. — Tom 2. — w Wilnie w Drukarni Królewskiej przy Akademii, 1784. — 376 s.

**FLEXIER DE REVAL**, ks., zob. → **FELLER Franciszek Ksawery**.

- [64] **Frank-Massonia** mężczyzn i kobiet symboliczna, czyli Nizkich stopniów, z dzieła w XII Tomach in folio: Ceremonies et contumes [sic!] religieuses à Paris 1809. Części II, oraz Dodatek, obejmujący opis Massonii pod wielkim Wschodem francuzkim, zawartej w sekretnym sekretniku służącym dla Braci. — [b.m. r.w.]. — 261 s.

Przekład z jęz. francuskiego. Tłum. i oprac. Karol Surowiecki. ESTI 4:411 hasło „Surowiecki Karol”.

K 234

- [65] **Frank-Massonia** mężczyzn i kobiet symboliczna, na dwie części podzielona, wyjęta z dzieła "Cérémonies et coutumes religieuses" Paris 1809. — Wilno 1820. — 265 s.

Prawdopodobnie drugie wydanie dzieła, którego wersję polską opracował Karol Surowiecki. ESTI 6:382 hasło „Korzeniewski Alojzy”.

Z 258; K 79

**FRYDERYK WILHELM II VON HOHENZOLLERN**, król pruski, zob. → **Die Schlesier**.

- [66] **GÄDICKE Johann Christian** (1763-1837)

Freimaurer-Lexikon: Nach vieljährigen erfahrungen und den besten hilfsmitteln ausgearbeitet / herausgegeben von Johann Christian Gädicke. — Berlin: bei den Buchhandlern Gebrüder Gädicke, 1818.

Pierwsza niemiecka encyklopedia masońska, dzięki potraktowaniu nazw miast jako osobnych haseł zawiera dużo tekstów odnoszących się do terenów polskich. Przykłady: „Lomza” (s. 318); „Płock” (s. 385); „Posen” (s. 387); „Rawicz” (s. 404); „Tarnow” (s. 491); „Warschau” (s. 507).

- [67] **GAWDZICKI Feliks** (ca 1750-1836)


Pieśni wolno-mularskie. — [Radom 1814]. — [19] s.

Zbiór 11 pieśni dedykowany „B.: B.: Składającym spr.: i dos.: □.: pod Nazwiskiem Jutrzenka Wschodząca na Wschodzie Radomia Niniejsze Dzieło Poświęca B.: Felix Gawdzicki”.  
ESTN 8:108

- [68] **Gemälde** der Ger.: und Vollk.: St. Johannis □[=Loge].: "zum Guten Hirten" im Orient von Wilna im Isten Monat des Jahres 5821[=marzec 1821]. — [Wilno 1821]. — 5 k.  
ESTN 8:308; K 55

- [69] **GENGELL Jerzy**, ks. jezuita (1657-1727)  
Stopnie w przepaść Ateizmu prowadzące. Facilis Descensus Averni. Virg[ilius]. / Przez Eudoxa Prawowierskiego dla przestrogi y naprawy Libertynów swobodnie zdania z rozwiozłym życiem łączących odkryte a za Dozwoleniem Zwierzchności do druku podane. — w Warszawie, w drukarni Mitzlerowskiej, 1776. — [20] k.

Przekład polski dzieła „Gradus ad atheismum” z 1717 r., opatrzony przez tłumacza nowym tytułem. Autorem przekładu był (najprawdopodobniej) ukrywający się pod pseudonimem ks. Aleksander Żórawski. Motto wpisane w tytuł: „Łatwe jest zejście do [jeziora] Averno” – cytata z Wergiliusza (Eneida 5, 126). Jezioro jest w tym wyrażeniu figurą otchłani. Autor w ostatniej części polemizuje z krytykami bogatego wystroju wnętrz kościelnych jako zbytku, przypominając owym krytykom przepych wystroju Świątyni Salomona. Spolszczenie i wydanie tego dzieła po 60 latach włączyło je do narastającej wtedy polemiki z tytułowymi „libertynami”.

ESTIII 22:398 (hasło „Minasowicz J.E.”) Autorstwo przekładu przypisywane Józefowi Minasowiczowi może być pomyłką Estreichera. „Eudox” (gr.) = „Dobromysł”. Tego pseudonimu używał ks. Żórawski.  Druk poddany cyfryzacji, dostępny w Polskiej Bibliotece Internetowej.

- [70] **Gesetze** des in Warschau 1784 errichteten Clubs vereinigtter Freunde. — Warschau 1792.  
Wersja niemiecka regulaminu warszawskiej, dwujęzycznej loży „Przyjaciele Złączeni”. Zob. → Ustawy Klubu.  
ESTIII 17:122

**GLÜCKSBERG N.**, wydawca, zob. → **POTOCKI Stanisław Kostka**, Podróż.

**GLÜCKSBERG Teofil**, wydawca, zob. → **RAYNOUARD Juste-Marie François**, Templariusze.

- [71] **Głos** B[rata].: Mówcy □[=loży].: Kazimierz W[ielki].: pod Ws[chodem].: Warszawy, przed przykryciem teyże do nieograniczonego czasu w dniu 19 Mca IV. r[oku]. p[rawdziwego]. s[wiatła]. 5820. — [1820].  
ESTIV 4:459 hasło „W. Kazimierz”



- [72] **Głōsy** Miane na posiedzeniu s[prawiedliwej].: i d[oskonałej].: □[=łōzy] S[więte]go Jana pod osobnym nazwiskiem Świątynia Izys dnia 25go Miesiąca III. roku pr[awdziwego].: św[iatła].: 5818[=25 V 1818]. — na Wschodzie Warszawy [1818]. — 23 s.

Ostatnia strona oznaczona błędnie jako 32. Zawartość: [Otwarcie zebrania przez Mistrza Katedry]; Głos iednego z członków honorowych [przekład z fr.]; Głos B.: Mówcy □.: [K. Brodziński]; Odpowiedź N.: B.: Zeltnera [przekład z jęz. francuskiego]. Wersja francuska całości, zob. → Discourses.

ESTN 8:460

**GODEBSKI Cyprian**, zob. → **PEKAŁSKI Wojciech**, Mowa.

- [73] **GORCZYŃSKI Adam** (1805-1876)

Farmazon przez Autora Powieści Jadama. — Część I-II. — Lwów, nakładem Kajetana Jabłońskiego, druk. W. Pizsa w Bochni, 1844. — 111, [2]; 112, [1] s.

Powieść.

ESTN 9:100-101

**GOTTLIEB Samuel**, wydawca, zob. → **BRUN Gottfried**, Festliche.

**GRASS**, wydawca, zob. → **WOLAŃSKI Tadeusz**, Pieśni; → **Tenże**, Pieśnik; → **Tenże**, Zbiór.

**GRÖLL Michał**, wydawca, zob. → **POTOCKI Stanisław Kostka**, Mowa przy obchodzie pamiętki Andrzeia; → **Tenże**, Mowa przy obchodzie pamiętki W.M.W.W.N.; → **Satyra** przeciw bożnikom, edycja druga; → **Die Schlesier**.

**GRZYMAŁA Wojciech**, zob. → **WYCZECHOWSKI Antoni**, Głos; → **Tenże**, Replika; → **Tenże**, Skarga; → **Tenże**, Wyjątki; → **Tenże**, Wyjątki [cz. II]; → **Tenże**, Wyszczególnienie.

**GUSTAW III (HOLSTEIN-GOTTORP)**, król Szwecji, zob. → **Histoire de l'assassinat**.

**GUTAKOWSKI Ludwik**, zob. → **HAKENSZMIT Jan Sław.**, Mowa; → **Posiedzenie** nadzwyczajne; → **WEŻYK Franciszek**, Śpiew.

- [74] **HAKENSZMIT Jan Sław.**

Mowa podczas obchodu pamiętki zmarłego N[ajwspanialszego].: N[ajpotężniejszego].: W[ielkiego].: M[istrza].: W[ielkiego].: W[schodu].: N[arodowego].: B[rata].: Ludwika Gutakowskiego w światowym znaczeniu Senatora Woiewody Xięstwa Warszawskiego, Kawalera wielu Orderów. Pod Wschodem Lublina, w □[=łōzy] S[więtego].: J[ana].: pod osobnym Nazwiskiem: Wolność Odzyskana. Na posiedzeniu dnia 17. Miesiąca XI. Roku P[rawdziwego].: S[wiatła].:

5812 / miana przez Jana Sław. Hakenszmita Mówcę teyże □=[łóży]. — [Lublin 1812]. — 13 s.

Ostatnia strona błędnie oznaczona „31”.

ESTN 10:28

**HASS Ludwik Ferdinand**, zob. → **CZYŃSKI Jan**, Lettre.

**HEYKING Karol** [etc.], **baron de**, zob. → **ŁĄBĘCKI Szymon**, Przyczyny; → **ZÓRAWSKI**, ks., List.

- [75] **HEYKING Karol Henryk Herman Beniamin, baron de** (1752-1809) Zwycięstwo prawdy albo franmasonia zemszczona z fałszywych zarzutów ludzi nie należących do tego Zgromadzenia / przez C[arła]: B[arona]: d[e]: H[eyking]: G. D. p.I. G.D.d.L. — Jeruzalem roku 5777 [1777]. Rozwiązanie inicjałów prawdopodobne (LFHS 178). Miejsce wydania fikcyjne. Broszura ta stanowiła odpowiedź na niezachowaną Satyrę przeciw Frankmasonom. Wywołała polemiczną odpowiedź Szymona → Łąbeckiego („Przyczyny potępienia...”). Oryginału „Fransmasonii zemszczonej” nie odnaleziono. Tekst znany jest z przedruku w innym polemicznym dziele → „Zwycięstwo Prawdy albo Religia zemszczona”. KAR traktuje jako dzieło anonimowe; Z 257; K 27 (za Załęskim podaje błędnie inicjały autora: C.B.S.H.)

- [76] **Histoire de l'assassinat de Gustave III, roi de Suède par un officier polonais témoin oculaire.** — Paris 1796.  
DFM 1297 (w dziale dotyczącym dziejów wolnomularstwa w Szwecji)

**HOYM Karl Georg von**, minister, zob. → **Die Schlesier**.

**HUET M[onsieur]**, pseudonim, zob. → **WOLTER**, Saul.

**HUET Pierre-Daniel**, biskup, zob. → **WOLTER**, Saul.

**HUT [Monsieur]**, tłumacz (fikcyjny), zob. → **WOLTER**, Saul.

**J.E.M.K.K.J.K.M.S.**, zob. → **Satyra** przeciw Bożnikom.

**J.O.**, zob. → **ORLIKOWSKI Józef**, Mowa.

- [77] **JABŁOŃSKI Henryk**  
Wiersz na uroczystość S[więtego]. Jana, przy obchodzie imienin N[ajprzewielebniejszego]: B[rata]: Jana Lasockiego Mistrza Katedry □=[łóży] Wschodzącego słońca [sic!] na Wschodze Łomży. Dnia 24 miesiąca 6 roku 1816. — [Łomża 1816]. — [4] s.  
ESTN 12:22

**JABŁOŃSKI Kajetan**, wydawca, zob. → **GORCZYŃSKI Adam**, Farmazon.

- [78] **JAMIN Nicolas**, benedyktyń (1730-1782)  
 Myśli ściągaące się do błędów tegoczesnych przez D[om]. Mikołai a  
 Iamin z Francuskiégo na Polskie podług drugiéy Edycyi Turyńskiéy  
 przełożone I na Rozkaz J[aśnie].O[świeconego]. Xięcia Imci Raczyńskiego  
 Arcybiskupa Gnieźnieńskiego do Druku podane. — Warszawa,  
 Drukarnia XX. Misyonarzów, 1811. — [4], XIV, 514, [2] s.  
 Tłum. Józef Jakubowski. Przedmowa autora: s. I-XIV.  
 ESTN 12:186
- [79] **JANOWSKI Ludwik**  
 Mowa b[rata]. Ludwika Janowskiego mówcy i reprezentanta  
 Spr[awiedliwej].: i Dos[konałej].: □[=łoży].: S[więto].: Janskiéy  
 osobnego nazwiska Jedność Słowiańska pod Wsch[odem].: Warszawy, z  
 powodu uroczystości S[więtego].: Jana zimowego oraz Installacyi  
 Urzędników □[=łoży].: w dniu 27 Mca X r[oku].: p[rawdziwego].:  
 ś[wiatła].: 5820 miana. — [Warszawa 1820]. — 8 s.  
 ESTN 12:250
- [80] **JASIŃSKI Jakub**, generał (1761-1794)  
 Do exulantów polskich. O stałości. — Grodno 1793. — 2 k.  
 Wiersz.  
 ESTIII 18:500
- JERZY II HANOWERSKI**, król Wielkiej Brytanii i Irlandii, zob. → **WOLTER**,  
 Saul.
- JÓZEF II HABSURG**, cesarz austriacki, zob. → **Podróż** Józefa II.
- K.F.K.**, zob. → **KOSSECKI Franciszek K.**
- K.F.X.**, zob. → **KOSSECKI Franciszek K.**
- [81] **K.J.F.W.R.P.L.**  
 Fajerka pełna ognia miłości ojczyzny na osuszenie zbyt mokrego kropidła  
 przez K.J.F.W.R.P.L. sporządzona. — [Warszawa 1792]. — 72 s.  
 Anonimowa polemika z Karolem → Surowieckim, w związku z jego „Księdzem z  
 kropidłem”. Doczekała się anonimowej odpowiedzi, zob. → „Pilnik”.  
 ESTN 16:161; Z 259; K 233 błędnie przypisuje autorstwo dzieła Surowieckiemu
- KAPOSTAS Andrzej**, zob. → **Saul**; → **SUROWIECKI Karol**, Python.
- [82] **KAPOSTAS Andrzej** (1757- po 1796)  
 Scena ostatnia Pythona czyli odpowiednie pismo na dzieło pod tytułem:  
 Python Lipsko-Warszawski diabeł, kontr-tragedya na tragedyc Saul

wyjętą z Pisma Ś[więtego]. Grana przez aktorów tamtego świata w r. 1789, a w r. 1792 światu ziemskiemu objawiona w Warszawie. — Warszawa 1792. — 141 s.

Polemiczna odpowiedź na „Pythona” Karola → Surowieckiego. Autorstwo Kapostasa prawdopodobne. Na „Scenę” → Surowiecki replikował w dziele „Góra rodząca”.

ESTIII 27:175; Z 259; K 246 błędnie przypisuje autorstwo Surowieckiemu

**KASZEWSKI Jan**, zob. → **DMUSZEWSKI Ludwik Adam**, Śpiew na dzień; → **MINASOWICZ Józef Dionizy**, Śpiew na dzień.

**KLEMENS XII**, papież zob. → **BENEDYKT XIV**, Ustawa; → **LIPSKI Jan Aleksander**, kard., Condemnatio; → **ŁABĘCKI Szymon**, Przyczyny.

**KNIAŻEWICZ Jerzy Grzegorz**, tłumacz i redaktor, zob. → **Życie** Józefa Balsamo.

[83] **KOŁOBRZEG-KOLBERG Juliusz** (1776-1831)

Der Genius der Freundschaft. Zur Feier des Stiftungstages der G.: U.: V.: S.: Joh[annis]. □[=Loge] zur Halle der Beständigkeit. — [b.m.w., b.r.w.].

ESTI 2:406

**KONITZER Piotr**, zob. → **CARACCIOLI Ludwik Antoni**, Głos prawdy.

**KOPERNIK Mikołaj**, zob. → **KRZYŻANOWSKI Adrian**, Dawna Polska.

[84] **KORTUM Ernst Traugott** (1742-1811)

Briefe über Wilhelmsbader Congres der Freymaurer. — Lemberg [Lwów] 1785.

ESTIII 20:107

[85] **Tenże**

Drei Freymaurer Reden nicht in freimaurerischem [-n?] Stil gehalten vor dem 12ter December 1785. In der Loge zum Biederman zu Lemberg von E[rnst]. v[on]. K[ortum]. Vaso patricius sanguis quos vivere fas est Accipite quis populi sermo est? Persius Sat. — [Lwów] 1786. — 92 s.

Trzy mowy współzałożyciela i przewodniczącego loży „zum Biedermann”. ESTIII 16:1 hasło „E. v. K.”.

ESTIII 20:107

[86] **Tenże**

Projet d'un code général de police pour l'ordre des Francs-Maçons réunis et rectifiés. — 1801.

DFM 1274: podaje nazwisko „von Kortum”

**KORZENIEWSKI Alojzy**, dominikanin, zob. → **BEN MOSZECH Izaak**,  
Odpowiedź; → **Frank-Massonia** [1820].

[87] **KOSSECKI Franciszek Ksawery** (1778-1852)

Mowa miana przy otwarciu □[=łóży] w Krakowie na przywrócenie dawnej □[=łóży] S[świętego]. Jana pod osobnym tytułem Przesąd zwyciężony na Wschodzie krakowskim, w dniu Nowego Roku d[nia]. 1 Mscia 1go R[oku]. p[rawdziwego]. ś[wiatła]. 5810 przez B[rata].: M[ówcę].: teje □[=łóży] F[ranciszka]. K[sawerego]. K[osseckiego]. C[złonka]. L[óży]. Stéy[=świętej] Martyniki w Paryżu. — [Kraków w drukarni Gröblowskiej 1810 roku. — 23 s.

Obszerne fragmenty tej mowy zamieszcza SMŁK, s. 34-40; brakujące fragmenty (od s. 17) wydrukowano współcześnie w „Ars Regia” 2007/2008, nr 17, s. 208-210.

ESTI 2:446 oraz 3:175 hasło „Mowa”

[88] **KOTZEBUE August Friedrich Ferdinand von** (1761-1819)

Wolny Mularz [komedia w 1 akcie]. — Warszawa 1819.

Przekład z jęz. niemieckiego, tłum. Kazimierz Brodziński. Tytuł oryginalny: „Die Freimaurer” (1818). Utwór sceniczny wystawiony w Teatrze Narodowym w Warszawie.

ESTN 2:527 hasło „Brodziński Kazimierz”; K 17

[89] **KRASIŃSKI Józef Wawrzyniec Maciej Onufry** (1783-1845)

Mowa w czasie obchodu rocznicy Installacji s[prawiedliwej].: i d[oskonałej].: □[=łóży].: p[od]. n[azwiskiem].: Kazimierz Wielki miana przez W[ielebnego].: B[rata].: I.[=Pierwszego] Dozorcę dnia 2. miesiąca IV.[=czerwca] r[oku].: p[rawdziwego].: św[iatła].: 5817. — [Warszawa: b.w.], 1817. — [2] k.; 22 cm.

Tytuł nagłówkowy.

KAR

**KRÓLIKIEWICZ Jan Maksymilian**, zob. → **PONIŃSKI Antoni**, Sarmatides.

[90] **KRZYWOSZEWSKI Dominik** (1787-1851)

Obrona za Sewerynem Krzyżanowskim Podpułkownikiem Gwardyi, obwinionym o zbrodnię stanu. Części IV. — Warszawa 1828. — 161 s.

ESTI 2:504

[91] **KRZYŻANOWSKI Adrian** (1788-1852)

Dawna Polska ze stanowiska jej udziału w dziejach postępującej ludzkości, skreślona w jubileuszowym Mikołaja Kopernika roku 1843. — Warszawa: nakładem autora 1844 (druk J. Ungra). — LXXXVI, 565, 269 s.

Problem: co w tym dziele dotyczy wolnomularstwa?

ESTI 2:505; K 90 podaje błędnie „565-269”

**KRZYŻANOWSKI Seweryn**, ks., zob. → **KRZYWOSZEWSKI Dominik**, Obrona;  
→ **WYCZEHOWSKI Antoni**, Głos; → **Tenże**, Replika; → **Tenże**, Skarga; →  
**Tenże**, Wyjątki; → **Tenże**, Wyjątki [cz. II]; → **Tenże**, Wyszczególnienie.

**KUBLICKI Stanisław**, zob. → **PĘKALSKI Wojciech**, Mowa.

- [92] „**Kurier Polski**”. — 1743, nr CCCXXIX, CCCXXXIII.

Dwa artykuły informujące o wolnomularstwie za granicą. Głównie w związku z sensacyjną likwidacją jednej z łóż w Wiedniu, której członków aresztowało wojsko w trakcie odbywającego się zebrania 7 marca 1743 r.

- [93] „**Kurier Polski**”. — 1752, nr DCCCCII.

Doniesienie z Włoch o poruszeniu, jakie spowodowało ogłoszenie konstytucji apostolskiej Benedykta XIV „Quo graviora”. Dołączone najważniejsze fragmenty dokumentu papieskiego w przekładzie polskim.  
LFHS 88-89

**KURPIŃSKI Karol**, zob. → **DMUSZEWSKI Ludwik Adam**, S.. M.. S..; →  
**Tenże**, Śpiew braterski; → **MINASOWICZ Józef Dionizy**, Wiersz na dzień Imienin.

**KUSZEWSKI Kazimierz**, zob. → **PĘKALSKI Wojciech**, Mowa.

**KUSZEWSKI Stanisław**, zob. → **PĘKALSKI Wojciech**, Mowa.

- [94] **LABROUSSE Fabrycy**

Loge de trois jours, discours prononcé par le citoyen F. Labrousse orateur de la loge, dans la seance solennele et publique du Comité central maçonnique polonais, ou il a été fait hommage d'un cordon au général Ramorino, et d'une médaille au général Langerman. — Paris 1832.

ESTI 2:540

**LANGERMAN**, generał, zob. → **LABROUSSE Fabrycy**, Loge.

**LASOCKI Jan**, zob. → **JABŁOŃSKI Henryk**, Wiersz na uroczystość.

- [95] **LASOPOLSKI Karol Boscamp** (?-1794)

Werden und können Israeliten zu Freimauern aufgenommen werden. — Hamburg: [b.w.] 1788.

ESTIII 21:101

**LE BRUN Tomasz**, zob. → **BRUN Tomasz le**.

- [96] **LEDÓCHOWSKI Antoni Bartłomiej** (1789-1835)

Do biskupów o starożytnej matce Babilonu i nieodrodnej córce Masonii.  
— [b.m.: b.w.] 1816.

Druk miał kilkanaście stron objętości.

LFHS 451; brak w ESTI.

[97] **Tenże**

Rozprawa o ateizmie, deizmie, materyalizmie za naszych czasów, w swoich nieszczęśliwych skutkach okazującym się. — [b.m.: b.w.] 1817. — 12 s.  
ESTI 6:446; K 96

[98] **Tenże**

Rzut myśli o masonerii. — [b.m.: b.w., b.r.].  
Kilkanaście stron objętości.  
LFHS 451.

LENNING C. (pseudonim), zob. → **MOSSDORF Friedrich**, Polen.

[99] **LEON XII**, papież

Bulla apostolska Papieża Leona XII potępiająca skryte i tajne Towarzystwa w Rzymie 1826 roku. — Warszawa, w drukarni Komisji R.W. 1827. — folio.  
Konstytucja Apostolska „Quo graviora” datowana 13 marca 1825 (nowy rok 1826) przypadła w Rzymie 25 marca 1826). Tekst polski i łaciński.  
ESTI 2:576

[100] **LEONHARDI Friedrich Gottlieb** (1757-1814)

Rede bei der feyerlichen Installation des S.: E.: und S.: M.: Gross-Meisters Stanislai Potocki den 2ten Jänner 1785. gehalten vom Br.: Leonhardi Mitglieder Gr.: und V.: □[=Loge] zur Göttin Eleusis in Warschau. — [b.m.: b.w., b.r.]  
Mowa na uroczystość instalacji (wprowadzenia w urząd) Wielkiego Mistrza Stanisława Szczęsnego Potockiego.  
ESTIII 21:178, 25:163; K 189 błędnie przypisuje autorstwo Stanisławowi Kostce Potockiemu

[101] **LIPSKI Jan Aleksander**, kardynał (1690-1746)

Condemnatio societatis seu conventiculorum "de Liberi Muratori" aut. "des Francs massons" sub poena excommunicationis. — dd. Cracoviae 18 Januarii 1739. — [2 ark. in folio].  
Plakat rozpowszechniany w diecezji krakowskiej, towarzyszący ogłoszeniu encykliki Klemensa XII „In Eminenti”.  
ESTIII 21:322

**LIPSKO-WARSZAWSKI DIABEŁ**, zob. → **WOLTER**, Saul; → **SUROWIECKI Karol**, Python.

[102] **Lista** członków □[=łóży] S[więtego]. J[ana]. p[od]. o[sobnym]. n[azwiskiem].: Gorliwy Litwin na W[schodzie].: Wilna 5820. — [1820]. ESTI 2:610

[103] **List** pewnego młodzieńca o niedowiarstwie. — Warszawa 1819. — 51 s. K 101

**LOSSMANN Samuel**, drukarz, zob. → **Poczet** Braci Wolnych; → **Poczet** braci wszystkich.

**ŁABENCKI Szymon**, zob. → **ŁABĘCKI Szymon**.

**ŁABEŃSKI Szymon**, zob. → **ŁABĘCKI Szymon**.

**ŁABĘCKI Szymon**, zob. → **CHMIEŁOWSKI Benedykt**, Nowe Ateny; → **HEYKING Karol** [etc.], Zwycięstwo.

[104] **ŁABĘCKI Szymon** (ca 1728-1759)

Przyczyny potępienia Framazonii przez Klemensa XII y Benedykta XIV z Bulli tychże Papieżów wyięte, z odpowiedzią na mniemane Zwycięstwo Prawdy, to iest na książeczkę za Framazonią w Roku przeszłym 1777 wydaną. — [Łowicz: 1778] (Drukowano r. 1778 za dozwoleńm zwierzchności). — [29] k.

Opublikowana anonimowo przez starostę rohatyńskiego odpowiedź na broszurę barona → Heykinga „Zwycięstwo prawdy albo fransmassonia zemszczona”. Karta tytułowa reprodukowana w LFHS 91.

K 103; ESTIII 25:365 uważa dzieło za anonimowe, także w odsyłaczu 33:283; Z 257 myli kolejność wydania fransmassonii i dzieła Łabęckiego, myląc też ich tytuły.

[105] **Tenże**

Rozmowa starego katolika z młodym rewokatem Farmazonem na Wschodzie lwowskim R[oku].: P[rawdziwego].: Ś[wiatła].: 5783. — [1783]. — 11 k.

ESTIII 26:416 uważa je za dzieło anonimowe; Z 257 błędnie podaje datę 1753; K 104

[106] **Tenże**

Satyra przeciw Frankmasonom. — [1750].

Nazwisko w ESTIII także: „Łabeński”, „Łabencki”. Nie zachowany druk antymasoński. Odnotowany jest w Bibliografii Poskiej, lecz sam Estreicher wiedział o nim tylko z drugiej ręki. Być może zaszła pomyłka z późniejszym (połowa lat 70), także nie odnalezionym, anonimowym utworem o identycznym tytule.

ESTIII 21:7; K 105

**ŁĄTKIEWICZ O.**, zob. → **Ustawa** Konstytucyjna.



- [107] **ŁUSZCZEWSKI Jan Paweł** (1764-1812)  
 Mowa przy obchodzie pamiątki zeszyłych BB[=Braci] .: na zgromadzeniu S[prawiedliwej] .: i D[oskonałej] .: □[=łóży] Świątyni Izys pod W[schodem] .: warszawskim d[nia]. 8 miesiąca II R[oku]. P[rawdziwego] .: S[wiatła] .: 5789 przez P .: B[rata] .: J[ana] Ł[uszczewskiego] .: W[ielkiego] .: S[ekretarza] .: W[ielkiego] .: W[schodu] .: N[arodowego] .: i mówcę teje □[=łóży] miana. — [b.m., 1789]. — 49 s.  
 Rozwiązanie inicjałów według LFHS 195, 234.

**MAJ Jan**, zob. → **POTOCKI Stanisław Kostka**, Mowa Naypo .:

**MAJEWSKI Franciszek**, zob. → **MATUSZEWSKI Wincenty Topór**, Do Najwyższego; → **Tenże**, Duplika; → **Tenże**, Summaryusz.

- [108] Le **Mal epidemique** des Francs Maçons. — Augsburg 1742. — 4 k., ryc.  
 Zaginiona, anonimowa broszura antymasońska. Opisuje awanturiczny i tragiczny epizod masońskiej działalności Winiarskiego alias księcia Ramzesa Baltazzanego (1733-1738), zakończony jego gwałtowną śmiercią.  
 ESTIII 22:65

**MATUSZEWICZ Tadeusz**, zob. → **Posiedzenie**.

- [109] **MATUSZEWSKI Wincenty Ignacy Józef, h. Topór** (1788-1862)  
 Do Najwyższego Sądu Sejmowego Królestwa polskiego. Obrona za Franciszkiem Majewskim kapitanem pułku I. ułanów o zbrodnię stanu obwinionym. — 39 s. folio.  
 Komentarz Estreichera: „Materiał do dziejów massonów w Polsce”.  
 ESTI 3:85

- [110] **Tenże**  
 Duplika w sprawie Franciszka Majewskiego kapitana I. pułku ułanów o zbrodnię stanu obwinionego. — 33 s. folio.  
 ESTI 3:85

- [111] **Tenże**  
 Summaryusz dokumentów ze strony Franciszka Majewskiego o zbrodnię stanu obwinionego w Sądzie tutejszym Królestwa Polskiego, przez jego obrońcę powołanych. — 11 s.  
 ESTI 3:85

- [112] **MĘDRZECKI Adam Mikołaj** (?-1832)  
Do s[prawiedliwej] :. i d[oskonałej] :. □[=łoży] :. sw[iątyni] :. stałości, matki od s[prawiedliwej] :. i d[oskonałej] :. □[=łoży] :. sw[iątyni] :. Minerwy córki, przy uczcie braterskiej d[nia] :. 5. m[iesiąca] :. XII. r[oku]. p[rawdziwego] :. s[wiatła] :. 5819, poezya B[rata] :. Mędrzeckiego, muzyka B[rata] :. Elsnera. — [1819]. — 2 k.  
ESTI 3:93 hasło „Mędrzecki Brat”
- [113] **Tenże**  
Śpiew na obchód installacyi Urzędnika Spr[awiedliwej] :. i Dod. :. [sic!] △[=łoży][sic!] p[od]. n[azwiskiem]. Świątynia Minerwy. — 1819.  
ESTI 3:93
- [114] **MIKLASZEWSKI Józef** (?-1833)  
Głos przewielebnego i najpoważniejszego B[rata] :. W[ielkiego] :. mówcy W[ielkiego] :. wsch[odu] :. narod[owego] :. pols[kiego] :. z powodu tak uroczystości św. Jana letniego, jako installacyi WW[=Wielkich]. Urzędników podług nowej ustawy konstytucyjnej, miany na posiedzeniu W[ielkiego] :. wsch[odu] :. nar[odowego] :. d[nia]. 27 miesiąca IV., r[oku]. P., 5820. — [1820]. — 19 s.  
ESTI 3:130; Z 258 podaje bez tytułu i datuje na 1815 r.; K 133 błędnie traktuje jako tytuł dzieła informację Załęskiego o istnieniu takiej mowy.
- [115] **Tenże**  
Mowa B[rata] :. Józefa Miklaszewskiego, Mówcy Spr[awiedliwej] :. i Dosc[onałej] :. Ś[więto]. Jańskiej □[=łoży] :. osobnego nazwiska Jedność Słowiańska pod Wschodem Warszawy, z powodu uroczystości zakonu Ś. Jana w dniu 7. Miesiąca IV [=czerwca] r[oku]. pr[awdziwego] :. św[iatła] :. 5818 miana. — [Warszawa: b.w.], 1818. — 14, [2] s.; 22 cm.  
KAR
- [116] **MINASOWICZ Józef Dionizy** (1792-1849)  
Głos B[rata] :. Józefa Dyonizego Minasowicza, mówcy spraw[iedliwej] :. i dosk[onałej] :. □[=łoży] :. Braci Polaków Zjednoczonych, miany na posiedzeniu teyże □[=łoży] :. dnia 4 lipca 1820 roku, na Wschodzie Warszawy. — [Warszawa: b.w.], 1820. — 4 s.; 22 cm.  
KAR
- [117] **Tenże**  
Mowa przy obchodzie żałobnym po BB[=Braciach] :. Członkach spr[awiedliwej] :. i dosk[onałej] :. □[=łoży] :. S[więtego] :. Jana pod

nazwiskiem BB[=Braci].: Polaków zjednoczonych w przeciągu lat siedmiu przeniesionych do wieczności na posiedzeniu téżże □[=łoży].: w dniu 11 Mca X.[=grudnia] r[oku].: p[rawdziwego].: ś[wiatła].: 5816 odbyty / miana przez B[rata].: mówcę Józefa Minasowicza i wiersz obrzędowy ułożony przez tegoż do muzyki B[rata].: Karola Kurpińskiego na dzień powyższy przeznaczony. Est aliquid et tumulis animas placare fraternas, parvaeque in exstructas munera ferre pyras. Ovid. Fast. podano do druku z polecenia spr[awiedliwej].: i dosk[onałej] □[=łoży].: BB[=Braci].: PP[=Polaków].: Zjedn[oczonych].: pod Wsch[odem].: Warszawy 5816[=1816]. — 19 s.; 21 cm.

Sentencja łacińska: „grobow coś się należy, duszy brata daj ukojenie i przynieś skromne dary [na te], które wzniołeś” nie jest cytatem, lecz trawestacją fragmentu pochodzącego ze zbioru elegii Owidiusza o rzymskim kalendarzu („Fasti” II, 533-534): Est honor et tumulis, animas placare paternas, parvaeque in exstructas munera ferre pyras („grobow cześć się należy, ojcowskiej duszy daj ukojenie...[dalej b.z.]”).

ESTI 3:139, KAR

[118] **Tenże**

Śpiew na dzień imienia najdoskonalszego B[rata].: Jana Ant[oniego]. Nofoka przew[ielebnego].: M[istrza].: K[atredry].: Spr[awiedliwej].: i dosk[onałej].: □[=łoży].: Bogini w Eleuzis w imieniu téjże □[=łoży].: ułożony przez [...] z muzyką Br[ata].: Jana Kaszewskiego 58 29/4. 17. — 2 k.

ESTI 3:139

[119] **Tenże**

Świątynia nadziei w początku r. 1814. — 2 k.

Wiersz.


ESTI 3:139; K 134

[120] **Tenże**

Wiersz na dzień Imienin Przewielebnego M[istrza]. K[atredry]. spr[awiedliwej]. i dosk[onałej]. □[=łoży] św. Jana pod nazwą: Astrea. Najd[ostojniejszego]. Br[ata]. Karola Woydy w imieniu téjże złożony przez Br. Członka honorowego z harm. B[rata]. Karola Kurpińskiego, [Warszawa: b.w., b.r.]. — 2 k.

ESTN 3:140

MINASOWICZ Józef Epifani, zob. → COLTELLI Michel, Apologia; → GENGELL Jerzy, Stopnie w przepaść; → Satyra przeciw bożnikom.

- [121] **MIRSKI B. S.**  
 Głos B. B.S. Mirskiego, namiestnika i reprezentanta łoży Minerwa miany na Wielkim Wschodzie Polskim przy wprowadzeniu nowego do konstytucji projektu w miesiącu kwietniu 1820. — [b.m.: b.w., b.r.].
- MITZLER**, drukarz, zob. → **Satyra** przeciw bożnikom.
- [122] **MOCHNACKI Maurycy** (1804-1834)  
 Tajne związki. — w: tegoż, Powstanie narodu polskiego, w r. 1830 i 1831. — Tom I. — W Paryżu: W Drukarni P. Baudouin przy ulicy Mignon N. 2., 1834. — s. 334-591.  
 Rozdział kończący Księgę Pierwszą, w pierwszym wydaniu pomieszczoną w jednym, bardzo opasłym tomie. W następnych wydaniach rozdział ten będzie przesuwany do tomu 2 albo dzielony między tom 1 i 2.
- [123] **Tenże**  
 Toż. — Drugie wydanie. Tom II. — Wrocław: Nakładem Zygmunta Schlettera, 1850 (Wrocław: czcionkami C.H. Storcha i Spółki). — [4], 284 s.  
 W tym wydaniu zakończenie księgi pierwszej: „Tajne związki” wypełniło całość tomu II.   
 Druk poddany cyfryzacji, dostępny w Wielkopolskiej Bibliotece Cyfrowej.
- MOKRONOWSKI Andrzej**, zob. → **POTOCKI Stanisław Kostka**, Discours prononcé; → **Tenże**, Mowa na obchód; → **Tenże**, Mowa przy obchodzie pamiętki Andrzeia; → **Tenże**, Mowa przy obchodzie pamiętki W.M.W.W.N.; → **Tenże**, Rede bei Gedächtnis-Feyer.
- [124] **MOSSDORF Friedrich** (1757-1843)  
 Polen. — w: Encyclopädie Der Freimaurerei: Nebst Nachrichten Über Die Damit In Wirklicher Oder Vorgeblicher Beziehung Stehenden Geheimen Verbindungen; In Alphabetischer Ordnung / Von C. Lenning. — Durchgesehen Und, Mit Zusätzen Vermehrt, Herausgegeben Von Einem Sachkundigen. — Dritter Band. N bis Z. — Leipzig: F. A. Brockhaus, 1828. — s. 105-117.  
 Nota o wolnomularstwie w Polsce w ostatnim tomie jednej z pierwszych encyklopedii masońskich. „C. Lenning” to pseudonim.
- [125] **MOSZYŃSKI August Fryderyk** (1731-1786)  
 Cagliostro demasqué Varsovie: ou relation authentique de ses opérations alchimiques & magiques faites dans cette capitale en 1780. / par un temoin oculaire. — Lausan [własc. Strasbourg: b.w.] 1786. — 62 s.; 18 cm.

Wydany anonimowo dziennik stolnika wielkiego koronnego, demaskujący fałszywe operacje alchemiczne Giuseppe Balsamo (alias hrabiego Alessandro Cagliostro).  
KAR, ESTIII 14:8; Z 258 błędnie sądzi, że zostało z jęz. niemieckiego przełożone później na francuski.

[126] **Tenże**

Cagliostro im Warschau: oder Nachricht und Tagebuch über Desselben magische und alchimische Operationen in Warschau im Jahre 1780 geführt / von einem Augenzeugen. — Aus dem französischen Manuscripte übersetzt, und mit Anmerkungen erläutert. — [Królewiec: b.w.,] 1786. — [4], 44 s.; 18 cm.

Niemiecki przekład dziennika A. Moszyńskiego. Tłum. z francuskiego Justin Friedrich Bertuch. Miejsce wydania podawane czasem jako „Strassburg”, co prawdopodobnie jest wynikiem mylenia tego wydania z oryginałem.

KAR, K 13 Podaje błędnie jako tytuł polski przekład tytułu podany przez Załęskiego, tłumacza podaje jako autora i zmienia inicjały na „J.B. Bertuch”.

MUCZKOWSKI J., zob. → ZAŁUSKI Andrzej, Biblioteka.

[127] **Myśli** y uwagi nad Farmazonami. B.L.P.Z.B.M. Ergo si res sola potest facere et servare beatum, Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas. Horatius. — W Betleem. Za pozwoleniem Zwierzchności, [1791]. — 180 s.

Miejsce wydania fikcyjne. Data wzięta z końca przedmowy („1 Martii 1791”). Motto: „Jeśli zatem to jedno uczynić i zachować może [człowieka] szczęśliwym, pierwszy winienś rzecz podjąć, ostatni – porzucić. Horacy”. Cytat pochodzi z „Epistularium”, liber prior, Ep. VI [Ad Numicum], 46-48. Odsyłacz w ESTIII 22:210 „(Myśli o farmazonach – 1791)” łączy to dzieło z nazwiskiem „Łabeński Szym.” Autor omawia tu m.in. Konstytucje Andersona i rozwój historyczny wolnomularstwa, przechodząc następnie do spraw polskich.

ESTIII 22:665; Z 258; K 14 podaje inicjały jako hasło autora

[128] **Myśli** i uwagi nad Farmazonami. B.L.P.Z.B.M. — w Betleem, za pozwoleniem Zwierzchności. — 80 s.

Wydanie drugie. Miejsce wydania fikcyjne.

ESTI 3:188

[129] **Na Chwałę** W[ielkiego]. świata budownika. Postanowienie W[ielkiego]. Wschodu polskiego. — Warszawa: [b.w., b.r.]. — folio.

ESTIII 14:232 hasło: „Chwałę (Na)”

[130] **Nachrichten** und Documente, gegenwärtiger Zustand des Hertzogthums Schlesien betreffend (3 Thle). — 1741.

Katalog księgarski obejmujący 36 pozycji oraz rejestr. Wśród nich „Zuruf an den Comte de Saxe u. Grafen Rutowsky” – notatka wierszem dotycząca naturalnego syna Augusta II, hr.

Fryderyka Augusta Rutowskiego, współzałożyciela i pierwszego przewodniczącego drezdeńskiej „Łoży Trzech Orłów”.  
ESTIII 27:205 hasło „Schlesien”.

**NAGŁOWSKI Florian Antoni**, zob. → **PĘKALSKI Wojciech**, Mowa.

**NICOLAI Krzysztof**, zob. → **COLTELLI Michel**, Apologia.

**NOFFOCK Johann Anton**, zob. → **DMUSZEWSKI Ludwik Adam**, Śpiew na dzień; → **MINASOWICZ Józef Dionizy**, Mowa przy obchodzie.

- [131] **NOWAKOWSKI Stanisław Kostka** (1763-1841)

Mowa [...] Repr[ezentanta].: Pełn[omocnego].: □[=łóży].: węzeł  
jedności na wsch[odzie].: Nowogrodka miana na W[ielkim].:  
Wsch[odzie].: przy dyskusji Projektu uzupełnionej ustawy  
konstytucyjnej, w dniu 20 Kwietnia 5820 r[oku].: — [1820], 8 s.  
ESTI 3:250

- [132] **Tenże**

Przemówienie miane na posiedzeniu izby poselskiej 21.VI.1818. —  
[1820], 3 s.

Problem: jaki związek z wolnomularstwem tu zachodzi?

Z 258; K 159

**O.J.**, zob. → **ORLIKOWSKI Józef**.

- [133] **O Towarzystwie** Wolnych Mularzy. — „Pamiętnik Warszawski”. —  
1821, [zeszyt styczniowy].

Apologetyczny artykuł o wolnomularstwie, rzekomo tłumaczony z niemieckiego,  
najprawdopodobniej rodzimego autorstwa.

LFHS 455

- [134] **Obraz** Spr[awiedliwej].: i Dosk[onałej].: łoży Św. Jana p[od].  
o[sobnym]. n[azwiskiem]. Hesperus pod Wschodem Kalisza pracującej.  
— [Warszawa 1819]. — 10 s.

K 161

- [135] **Obraz** Spr[awiedliwej].: i Dosk[onałej].: łoży Św. Jana pod osobnem  
nazwiskiem Wolność Odzyskana na Wschodzie Lublina [...]. —  
[Warszawa 1820]. — 19 s.

K 162

- [136] **Obraz** spraw[iedliwej].: i dos[konałej].: □[=łóży].: Sgo Jana, pod  
osobnem nazwiskiem Braci Polaków Zjednoczonych [...] na R[ok].:  
p[rawdziwego].: s[wiatła].: 5820. — [Warszawa 1820].

Problem: czy na pewno różne od poniższego?

LFHO 237

- [137] **Obraz** spraw[iedliwej] .: i dos[konałej] .: □[=łoży] św. Jana, pod osobném nazwiskiem Braci Polaków zjednoczonych, pod wschodem Warszawy pracującej, na rok P[rawdziwego] .: S[wiatła] .: 5821. — [Warszawa 1821]— 17 s.  
ESTI 3:263
- [138] **Obraz** Spraw[iedliwej] .: i Dosk[onałej] .: □[=łoży] .: S[więtego] .: Jana p[od] .: o[sobnym] .: n[azwiskiem] .: Szkoła Sokratesa na wschodzie Wilna na rok P[rawdziwego] .: S[wiatła] .: 5921. — [Wilno 1821].
- [139] **Obraz** Spraw[iedliwej] .: i Dosk[onałej] □[=łoży] .: Świēt[ego] .: Jana pod osobnym nazwiskiem Wschodzącego Słońca na Wsch[odzie] .: Łomży pracującej, z Płockich □ □[=łóż] Nr II. W R[oku] .: p[rawdziwego] .: ś[wiatła] .: 5820. — [Płock 1820].  
UMM 42
- [140] **Obraz** Spraw[iedliwej] .: i Dosk[onałej] □[=łoży] .: Świēt[ego] Jana pod osobnym nazwiskiem Doskonałości na Wsch[odzie] .: Płocka pracującej, z Płockich □ □[=łóż] Nr I. W R[oku] .: p[rawdziwego] .: ś[wiatła] .: 5821. — [Płock 1821].  
UMM 49
- [141] **Obraz** Spraw[iedliwej] .: i Dosk[onałej] □[=łoży] .: Świēt[ego] Jana pod osobnym nazwiskiem Ścisłe Milczenie na Wsch[odzie] .: Płocka, z Płockich □ □[=łóż] Nr IV. W R[oku] .: p[rawdziwego] .: ś[wiatła] .: 5821. — [Płock 1821].  
UMM 50
- [142] **Obraz** Starszokockiej □[=łoży] .: na Wsch[odzie] .: Płocka pod nazwiskiem Ludzkość, w Roku p[rawdziwego] .: ś[wiatła] .: 5821. — [Płock 1821]  
UMM 51
- [143] **Obraz** Urzędników, Dygnitarzy i Członków. Dla Chw[wały] .: Wiel[kiego] .: Bud[ownika] .: Sw[iata] .:, pod powagą Wiel[kiego] .: Wsch[odu] .: francuzkiego, składających Sz[anowną] .: □[=łoże] .: Św. Jańską, pod osobnym nazwiskiem prawdziwej jedności, pod Wsch[odem] .: Pułku 1go Piechoty, w Kaliszu d[nia]. 23 M[iesiąca]. 1go roku praw[dziwego] .: Św[iatła] .: 5811. — [1811]. — 1 ark. folio.  
Tytuł także w jęz. francuskim.

ESTI 3:263.

- [144] **Obraz** urzędników, dygnitarzy i członków składających Spr[awiedliwą]. i Dosc[onałą]. Lo[żę]. S-to Jańską regularnie ustanowioną pod osobnym nazwiskiem Przesąd Zwycięzony pod Wsch[odem]. Krakowa dnia 1-go Mca 1-go Roku Pra[wdziwego]. Swia[tła]. 5813. — [Kraków 1813].  
Druk na potrzeby loży.  
SMŁK 43

- [145] **Opis** działań W[ielkiego].: Wschodu w Polsce w przedmiocie prawodawstwa w roku p[rawdziwego].: św[iatła]. 5820 do dnia 24 M[iesiąca].: Vgo.[=lipca] — [Warszawa: b.w.], 1820. — 40 s.; 21 cm.  
ESTI 3:303; K 164; KAR

- [146] **ORLIKOWSKI Józef** (1793-1831)

Mowa B[rata]. J[ózefa]. O[rlikowskiego]. w □[=łoży] S. M. w dzień Uroczystości obchodu nowo zaczętego roku. — Warszawa 1808.

Nazwisko autora według domysłu Załęskiego. Lożą mogła być „Świątynia Minerwy”. Równie dobrze jednak może chodzić o „Świątynię Mądrości” i Józefa Orsetiego – jednego z jej oficerów (por. LFHS 281).

Z 258 podaje datę 1807; K 165 błędnie traktuje jako tytuł druku informację Załęskiego o istnieniu takiej mowy

**ORSETTI Józef**, zob. → **ORLIKOWSKI Józef**, Mowa.

**OSIŃSKI Ludwik**, zob. → **DMUSZEWSKI Ludwik Adam**, S.: M.: S.:.

- [147] **Ostrzeżenie** Bibliopoli o Sztuce węglarskiej. — [b.m: b.w., b.r.]. — 3 k.  
ESTIII 23:525

- [148] **PABLE Frédéric**, ks. jezuita

Wywody y obrona prawdziwej Religii według Katolickich autorów. Przeciwno Atheuszom, Deistom, Mędrkom, Libertynom, Żydom, Poganom, Bałwochwalcom, Niedowiarkom; iako też Luteranom, Kalwinistom, Socynianom y wszystkim innym Odszczepieńcom; od X. Fryderyka Pable S.J. w łacińskim języku wydana, a teraz znowu nakładem J.W. Jmci X. Hrabi Józefa Załuskiego Biskupa Kijowskiego przedrukowana, tłumaczenia X.M.P[ałuckiego]. — W Warszawie w drukarni J.K. Mci y Rzeczypospolitey w Koll. Soc. Jesu 1773. — [4] k., 146 s.

Niemiecki przekład tego dzieła ukazał się w 1695 r. w Pradze.

ESTIII 24:3

**PALMER John**, duchowny unitariański, zob. → **WOLTER**, Saul.



- [149] **PĘKALSKI Wojciech** (?-1817)  
 Mowa przy obchodzie pamiątki zeszyłych B.. B.. [=Braci] s[prawiedliwej].. i d[oskonałej].. □ [=łóży] świątynia Izys pod wschodem Warszawy miana na posiedzeniu dnia 16. Mca X. [=grudnia] r[oku]. P[rawdziwego].. S[wiatła].. 5811 / przez B[rata].. Woyciecha Pękalskiego, Mówcę też □ [=łóży]. — [Warszawa: b.w.], 1811. — 19 s.; 18 cm.  
 W skrótach użytych w tytule z nieznanymi przyczyn autor postawił wszystkie znaki graficzne „:” odwrotnie. Informacja Estreichera: „(Na zgon Ign. Tańskiego, Floryana Ant. Nagłowskiego, Stan. Kuszewskiego, Kazim. Kuszewskiego, Stan. Kublickiego, Dyonizego Poniatowskiego, Kazimierza księcia Sapiehy, Cypryana Godebskiego, Ign. Potockiego i innych)”.  
 ESTI 3:367; K 176; KAR reprodukuje znaki .: bez odwrócenia
- [150] **Tenże**  
 Wiersz przyjaźni i wdzięczności Najprzew[ielebniejszemu].. i Najdo[stojniejszemu].. B[ratu].. Piotrowi Rejchowi członkowi S[prawiedliwej].. i D[oskonałej].. □ [=łóży].. świątyni Izys w dzień obchodu skończonego przez niego pół wieku zakonnego życia, to jest dnia 28 marca IV. r[oku]. p[rawdziwego].. s[wiatła].. 5814 przez B[rata].. [...] poświęcony. — [1814]. — [2] k.  
 W skrótach z nieznanymi przyczyn autor postawił wszystkie znaki graficzne „:” odwrotnie.  
 ESTI 3:367; Z 258; K 177
- [151] **PFAFF Fryderyk** (ca 1756 - ca 1829)  
 Rys alegoryczny powstania i godności Wolnego Mularstwa. — Warszawa 1816.
- [152] **Pieśni** wolno mularskie z różnych autorów zebrane łoży symbolicznej Wschodzącego Słońca na Wschodzie Łomży. — [Łomża] 1816.  
 Zbiorek zawierał 54 pieśni polskie, w tym 20 ze zbioru Józefa → Elsnera.  
 ESTI 3:395
- [153] **Pieśni** wolnomularskie N.D.P. i N.P.B.B. składającym kapitułę Wielkiego Wschodu narodowego w Warszawie, niniejsze dzieło poświęcone. — [b.m.: b.w. b.r.]. — [20] k.  
 ESTI 3:395
- [154] **Pilnik** na oglądzenie chrapowatej fajerki ob. W.K. — [1792].  
 Czwarta, anonimowa wypowiedź w polemice: → „Cygan cnotliwy”; „Ksiądz z kropidłem na cygana” Karola → Surowieckiego, „Fajerka pełna ognia [...] na osuszenie zbyt mokrego kropidla” (zob. → K.J.F.W.R.P.L).  
 ESTIII 34:281

**PISZ W.**, drukarz, zob. → **GORCZYŃSKI Adam**, Farmazon.

- [155] **PIUS VII**, papież  
Bulla apostolska papieża Piusa VII potępiająca Towarzystwo pospolicie zwane Węglarzy. — Rzym 1821.  
Konstytucja Apostolska „Ecclesiam a Iesu Christo” z 13 września 1821.

**PLATER Ludwik**, zob. → **CHODŹKO Ignacy**, Wiersz na powitanie.

- [156] **PLATER Ludwik** (1775-1846)  
Głos mistrza katedry S[prawiedliwej].: i D[oskonałej].: □[=łoży].: Świętego Jana p[od]. o[sobnym]. N[azwiskiem]. Kazimierz W[ielki]. miany na obchodzie żałobnym teyże □[=łoży].: d[nia]. 22. Mca III[=maja] r[oku]. p[rawdziwego].: ś[wiatła].: 5818. — [Warszawa: b.w.], 1818. — 8 s.; 22 cm.  
KAR

**PLICHTA Andrzej**, zob. → **WYCZECHOWSKI Antoni**, Głos; → **Tenże**, Replika; → **Tenże**, Skarga; → **Tenże**, Wyjątki; → **Tenże**, Wyjątki [cz. II]; → **Tenże**, Wyszczególnienie.

- [157] **Poczet** B[ra]ci.: S[prawiedliwej].: i D[oskonałej].: □[=łoży].: S[więtego]. Jana osobnem nazwiskiem Jutrzenka wschodząca na wschodzie Radomia składających na rok p[rawdziwego].: s[wiatła].: 5820 ułożony. — [1820].  
ESTI 3:427

- [158] **Poczet** B[ra]ci.: S[prawiedliwej].: i D[oskonałej].: □[=łoży].: Sw[iątyni].: Irys[sic!] na r[ok].: p[rawdziwego].: s[wiatła].: 5818. — [1818]. — 4 k.  
ESTI 3:428

- [159] **Poczet** braci składających Spr[awiedliwą].: i Dosk[onałą].: lożę [...] na Wschodzie Pułtuska. — [Warszawa, 1819]. — 8 s.  
W Pułtusk u działała kapituła niższa (4-7) „Doskonałego Milczenia”, do której wcielono adeptów z łóz stołecznych. (LFHS 378). Być może o tę placówkę chodzi w skróconej informacji o druku, podanej przez K.  
K 179

- [160] **Poczet** braci składających spr[awiedliwą].: i dosk[onałą].: □[=łoży] S[więtego]. Jana p[od].n[azwiskiem]. Sw[iątynia]. Izys na wschodzie Warszawy. (5811-5812). — [1812]. — folio.  
ESTI 3:427

- [161] **Poczet** Braci Wolnych Mul[arzy]:. pracujących pod przewodnictwem W[ielkiego]:. Wsch[odu]:. Narodowego Polskiego i W[ielkiej]:. Kapit[uły]:. Matki □ Szczerze Połączenie na Wsch[odzie]:. Płocka, w Roku P[rawdziwego]:. Ś[wiatła]:. 5821. — W Płocku. Drukowano u Br[ata]:. [Samuela] Lossmanna.  
UMM 52
- [162] **Poczet** braci wszystkich łóż pod przewodnictwem W[ielkiej]. □[=łóży] Kapitulnej Matki na wschodzie Płocka pracującej w roku P[rawdziwego]. S[wiatła]. 5819. — W Płocku, drukowano u Br[ata]. [Samuela] Lossmanna [1819], 23 s.  
Od s. 17 tekst w jęz. niemieckim.  
UMM 34
- [163] **Poczet** członków [składających] kapitułę niższą p[od]. o[sobnym]. n[azwiskiem]. Rycerze gwiazdy na dolinie Warszawy pracującą. — folio.  
ESTI 3:428
- [164] **Poczet** Członków S[prawiedliwej]. i D[oskonałej]. S[więto]. Jańskiej □[=łóży] p[od]. os[obnym]. n[azwiskiem]. Jedność słowiańska na wschodzie Warszawy 5820. — [1820].  
ESTI 3:428
- [165] **Poczet** członków spr[awiedliwej]:. i dosk[onałej]:. S[więto]:. Jańskiej łoży pod osob[nym]:. nazw[iskiem]:. Jedność słowiańska na wsch[odzie]:. Warszawy na rok p[rawdziwego]:. s[wiatła]:. 5821. — [Warszawa 1821]. — 8 s.  
ESTI 3:428; K 180 podaje „ss. 6” – być może egzemplarz bez jednej karty
- [166] **Podróż** Józefa II, do piekła i powitanie się z Rychardem Altonem. — z francuskiego przełożone. — [b.m.:]w drukarni Plutona, 1790. — 31 s.  
Autorem przekładu był prawdopodobnie Karol Surowiecki.  
ESTIII 30:65
- [167] **POHL Andrzej**, ks. (1742-1820)  
Prosta odpowiedź prostego chrześcijanina wiernego jednak na niewierne pismo żydowskie niedawno tu w Wilnie drukowane to jest: list Rabina lizbońskiego do rabina brzeskiego. — Wilno, druk XX. Mission. 1817. — 78 s.  
Jedna z dwóch znanych polemik wydrukowanych w odpowiedzi na M. → Dłuskiego, „List rabina lizbońskiego do rabina brzeskiego”.

ESTI 3:438 zauważa, że Ignacy Chodźko przypisywał autorstwo dominikaninowi Korzeniewskiemu, co zapewne jest pomyłką, gdyż Korzeniewski był (najprawdopodobniej) autorem innej repliki, zob. → Ben Moszech; K 191 Podaje jako dzieło anonimowe.

**PONIATOWSKI Dionizy**, zob. → **PEKALSKI Wojciech**, Mowa.

**PONIATOWSKI Stanisław August**, król Polski zob. → **STANISŁAW AUGUST PONIATOWSKI**, król Polski.

[168] **PONIŃSKI Antoni Józef** (ca 1680-1742)

Sarmatides seu Satyrae cujusdam Equitis Poloni. / Illustrissimo et Excellentissimo D.D. Joanni Friderico Sacri Romani Imperij Comiti in Koderń, Dorohostaie, Czarnobyl et Kopyty Sapiuha Supremo Magni Ducatus Lithuaniae Cancellario, Praefecto cum Jurisdictione Palatinatus Brestiensis, Propoiscensi, Gorzdoviensi &c. Capitaneo, Ordinis Aquilae Albae Equiti, a Joanne Maximiliano Krolikiewicz Sacrae Regiae Maiestatis Secretario, dedicatae. — Anno Domini 1741 [b.m.: b.w.]. — 241 s.

Jedna z zamieszczonych tu satyr stanowi polemikę z „deistami”.

ESTIII 25:52

[169] **Posiedzenie** nadzwyczajne W[ielkie]go Wsch.: Narodowego. W celu uczczenia pamiątki przeniesionego do wieczności w dniu 1. Grudnia 1811. Naywspa[nialszego]: i Naypotęż[niejszego]: W[ielkiego]. Mistrza W[ielkiego]: Wsch[odu]: Narodowego B[rata]: Ludwika Gutakowskiego W[ielki]: War[sztat]: W.: W.: [=Wielkich] Urzędników postanowił na dniu 6. b. m. i r. iż dzień 17. Stycznia 1812 będzie dniem żałoby całego W[olnego]: M[ularstwa]: w kraiu, w którym wszystkie □[=łoże] odbyć [sic!] mają obrzęd pogrzebowy po zmarłym W[ielkim]: Mistrzu. Dopełniając téy smutnéj powinności W[ielki]: W[schód]: Narodowy, odbył wspomniony obrzęd podług następującego przepisu. — [Warszawa 1812]. — 19 s.

Zawartość: Porządek obrzędu pogrzebowego; Mowy (Tadeusza Matuszewicza, Josepha Bessona i [imię?] Schmida); Wiersz [anonimowy].

ESTN 9:348 hasło „(Gutakowski Ludwik)”; ESTI 3:84 hasło „Matuszewic Tadeusz”

**POTOCKI Ignacy**, zob. → **PEKALSKI Wojciech**, Mowa.

**POTOCKI Jan Nepomucen**, zob. → **DMUSZEWSKI Ludwik Adam**, Śpiew braterski.

**POTOCKI Stanisław Kostka**, zob. → **BRYKCYŃSKI Józef**, Kantata.

- [170] **POTOCKI Stanisław Kostka** (1755-1821)  
Discours prononcé a loge funébre d'adoption d'André Mokronoski T.: S.: et T.: G.: M.: le 26 Decembre 1784. — A Varsovie l'an 5784. — 17 s.  
Francuski przekład tegoż autora „Mowy przy obchodzie pamiętki W.M.W.W.N.”.  
ESTIII 22:512
- [171] **Tenże**  
Działo się na W[ielkim]. Wschodzie Warszawy dn. 13 mca VIII r.p.S. 5819, czyli ery zwyczajnej 13 paźdz. 1819. — 4 s.  
Dotyczy nowej Konstytucji WVN. U [10]. Zamiast tytułu druku podana została datacja na szczytce strony. Drukowany wyciąg z zebrań, na których omawiano projekt Konstytucji WVN.
- [172] **Tenże**  
Mowa do N[ajpotężniejszego]:. W[ielkiego]:. M[istrza]:. Stanisława Szczęsnego Potockiego Woiewody Ruskiego, witaiąc Go na W[ielkim]:. W[schodzie]:. N[arodowym]:. przez W[ielkiego]. M[ówcę]. miana dnia 2 ianuarii roku 1785. — [b.m.]. — 14 s.  
Mowa w czasie uroczystości instalacji nowego Wielkiego Mistrza WVN. Urząd ten S.S. Potocki piastował do grudnia 1787 r. ESTIII 22:3 zmienia kolejność inicjałów: M.W. i uważa ją za utwór anonimowy, autorstwa „jakiegoś Wolnego Mularza”, tymczasem chodzi tu o Wielkiego Mówcę Wielkiego Wschodu Narodowego, którym wówczas był S.K. Potocki.  
ESTIII 25:170 hasło „(Potocki Szczęsny Stanisław)”; U [3]
- [173] **Tenże**  
Mowa na obchód żałobny W[ielkiego]. M[istrza]. Andrzeia Mokronowskiego. — [b.m.] 1788. — 14 s.  
Okrojona wersja Mowy przy obchodzie pamiętki z 1784 r., pozbawiona cech masońskich.  
K 181, U [8]
- [174] **Tenże**  
Mowa na W[ielkim]:. W[schodzie]:. przy podaniu projektu poprawnej konstytucji w dniu 9.IV.1820. — 12 s.  
K 183
- [175] **Tenże**  
Mowa na zgromadzeniu W[ielkiego]. W[schodu]. N[arodowego]. dnia 15 października 1786 p[rzez]. N.P. W[ielkiego]. M[ówcę]. B[rata]. S[tanisława]. P[otockiego]. miana. — [Warszawa] 1786. — 12 s.  
Zawiera streszczenie genezy wolnomularstwa, jego cele i ideały. Stanowiła zarazem replikę na antymasoński manifest (lub memoriał) ogłoszony w 1786 roku w Krzemieńcu przez szlachtę wołyńską. ESTIII 22:604 uważa ją za dzieło anonimowe.

ESTIII 25:162; Z 257; K 182; U [6]

[176] **Tenże**

Mowa Naypo[tężniejszego].: i Nayws[panialszego].: W[ielkiego].: M[istrza].: W[ielkiego].: W[schodu].: Polskiego S[tanisława].: P[otockiego].: miana w □[=łóży] S[więtego]. Jana, pod osobnym tytułem: Przesąd zwyciężony na W[schodzie].: Krakowa d. 12 Mca 1go R[oku].: P[rawdziwego].: S[wiatła].: 5813. — Kraków, druk J[ana] Maja 1813.

Obszerne fragmenty tej mowy zamieszcza SMEK 47-52.

ESTI 3:507; Z 258; K 185; U [9]

[177] **Tenże**

Mowa przy obchodzie pamiętki Andrzeia Mokronoskiego Woiewody Mazowieckiego. — Warszawa: u Gröllla 1788. — 16 s.

Drugie polskojęzyczne wydanie mowy. Zob. niżej, tegoż autora, → „Mowa przy obchodzie pamiętki W.M.W.W.N.”

[178] **Tenże**

Mowa przy obchodzie pamiętki D[awnego]. W[ielkiego]. D[ozorczy]. W[ielkiego]. W[schodu]. N[arodowego]. B[rata]. Stefana de Rieule Generał Mayora w Woysku Rzpltey przez N[aj].P[otężniejszego]. W[ielkiego]. M[istrza]. B[rata]. S[tanisława]. P[otockiego]. dnia 13 Listopada 1786 miana. — [Warszawa] 1786, 14 s.


U [5], [7] mówi o tym, że ukazał się drukiem również jej przekład francuski (czy też może oryginał?), jednak podaje brzmienie polskie: „Mowa francuska na obchód żałobny br. de Rieule [b.r.]”; ESTIII 25:162; Z 257-258; K 184 błędnie: „de Rieulu”

[179] **Tenże**

Mowa przy obchodzie pamiętki W[ielkiego]. M[istrza]. W[wielkiego]. W[schodu]. N[arodowego]. Andrzeja Mokronoskiego, Woiewody mazowieckiego, przez W.[ielkiego] M.[ówcę] Stanisława Potockiego, Kawalera Orderu Orła Białego, miana na Zgromadzeniu W.[ielkiego] W.[schodu] N.[arodowego] dnia 26 Grudnia 1784. — w Warszawie: w Drukarni Uprzywilejowanej J.K. Mci y Rzeczypospolitey Gröllowskiej [1785]. — 34 s.

Ponownie wydana ze zm. tytułem: → „Mowa przy obchodzie pamiętki Andrzeia”. Wydana również w tłumaczeniu niemieckim (→ Rede bei Gedächtnis-Feyer) i francuskim (→ „Discours prononcé à loge funébre”). ESTIII 22:512 hasło „Mokronoski”. Tu podaje wersję francuską i skrócony tytuł wersji polskiej; ESTIII 22:603 tu podaje jeszcze krócej i traktuje jako dzieło anonimowe.

ESTIII 25:161; K 185; U [2]

- [180] **Tenże**  
Mowa St[anislawa]. K[ostki]. Potockiego, w[ielkiego]. mistrza, miana na W[ielkim]. Wschodzie przy wyborach w dniu 21, miesiąca 4 r[oku]. p[rawdziwego]. ś[wiatła]. 5820. — [1820].  
Zapewne dotyczy nowej Konstytucji Wielkiego Wschodu Narodowego.  
U [11]
- [181] **Tenże**  
Mowa w dzień obchodu imienin Nayiaśniejszego Stanisława Augusta na Zgromadzeniu W[ielkiego].: W[schodu].: N[arodowego].: od W[ielkiego].: m[ówcy].: miana dnia 7 miesiąca trzeciego. — [b.m.: b.w.] 1784, 13 s.  
ESTIII 25:30 hasło „(Poniatowski Stanisław August)”; U [1]
- [182] **Tenże**  
Mowa w społeczeństwie, którego jest celem pomnożenie obywatelstwa i dobroczynności, imieniem tegoż miana do S[tanislawa].S[zczęsnego]. Potockiego, wojewody Russkiego, po uśmierzonem przez Niego buncie i powietrzu na Ukrainie r. 1786, — [Warszawa:] P. Dufour, 1786 — 12 s.  
Estreicher uważa ją za utwór anonimowy i nie zalicza do druków masońskich, tymczasem tytułowe „społeczeństwo, którego celem jest pomnożenie obywatelstwa i dobroczynności” i „którego imieniem” mowa była „miana” to określenie wolnomularstwa. Mowa autorstwa S.K. Potockiego. Szczęsny był jej adresatem.  
ESTIII 25:170 hasło „(Potocki Szczęsny Stanisław)”; U [4]
- [183] **Tenże**  
Na Chwałę Nayw[yźszego].: Budown[ika].: Światów. Naywspanialszy i Naypotężniejszy W[ielki].: Mistrz W[ielkiego].: Wschodu Polskiego, B[rat].: Stanisław Kostka Potocki. — [Warszawa: bw., ca 1820]. — [1], 6 s.  
Protokoły z posiedzeń Wielkiego Wschodu Polskiego w Warszawie w dniach 8 grudnia 1817 r. oraz 25 lutego 1820 r. dotyczących przyszłego kształtu Konstytucji WWP. Popisane przez S.K. Potockiego i Kanclerza WWP Franciszka Dornfelda. Nadpisy: „Annex Pierwszy”, „Annex Drugi”. Druk ulotny - fragment zapisywanej na zebraniach „Księgi Budowniczej”.  
 Druk poddany cyfryzacji, dostępny w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej.
- [184] **Tenże**  
Pochwały, mowy i rozprawy [...] Senatora, Wojewody, Ministra Wyznań, Religii i Oświecenia Narodów, Kommendantta Jeneralnego Kadetów, Członka Towarzystwa Przyjaciół Nauk i Akademii krakowskiej, Kawalera Orderów polskich etc. — Tomów II. — Warszawa: nakład Zawadzkiego i Węckiego, 1816. — 2 k., X, 460 s. [tom I], 4 k., 664 s. [tom II].

Zbiór mów „światowych”, zawierający także niektóre mowy masonskie. W spisie zawartości podanym przez Estreichera brak informacji o mowach masonskich.  
ESTI 3:508; K 188

[185] **Tenże**

Podróż do Ciemnogrodu, przez autora Świstka krytycznego. — Tomów IV. — Warszawa: nakład N. Glücksberga, 1820. — 3 k., XIII, 249 s., 2 k. [tom I], 2 k., 225 s., 2 k. [tom II], 2 k., 208 s. [tom III], 2 k., 227 s., 2 k. [tom IV].

Historia pielgrzymki do cudownej pagody indyjskiej, której szata literacka posłużyła autorowi do skrytykowania kultu Matki Boskiej Częstochowskiej, duchowieństwa, pojęć religijnych i zwyczajów zachowywanych w Polsce.

ESTI 3:508; Z 260; K 187

[186] **Tenże**

Rede bei Gedächtnis-Feyer des Hw. Gm. d. G.A.d.N. Andreas Mokronoski, Woywoden von Masuren [sic]. — Leipzig 1786.

Niemiecki przekład → „Mowy przy obchodzie pamiętki W.M.W.W.N.”.

[187] **Tenże**

Świstek krytyczny. — „Pamiętnik Warszawski”. — 1815 i 1816.

Polemicznie odpowiedział Karol → Surowiecki, informując zarazem o zaistniałej jakoby pomyłce drukarskiej w dziele adwersarza („Świstak warszawski wyświstany”). „Świstek” (czyli we współczesnej polszczyźnie „gwizdek”) był tytułem zamierzonym przez autora.

ESTI 3:509; Z 260; K 190

**POTOCKI Szczęsy Stanisław**, zob. → **LEONHARDI Friedrich Gottlieb**, Rede; → **POTOCKI Stanisław Kostka**, Mowa do N.W.M.; → **Tenże**, Mowa w społeczeństwie.

**PRAWOWIERSKI Dobromyśl** (pseudonim), zob. → **GENGELL Jerzy**, Stopnie; → **ŻÓRAWSKI Aleksander**, List.

[188] **Projekt** do Ustawy konstytucyjnej Wolnego Mularstwa w Polsce, ułożony przez Komisją od połączonych Reprezentantów □ □ [=łóż] S[więto]. J[ańskich]. i Kapituł, do W[ielkiego]. Wschodu P[olskiego]. należących wyznaczoną, Warszawa d. 31 miesiąca V. r[oku]. P[rawdziwego].: S[wiatła].: 5821. — [1821]. — 18 s. folio.

ESTI 3:545

[189] **Projekta** Ustawy Związkowej □ □ [=łóż] św. Jana, pod W[ielkim]. Wschodem Pol[skim]. pracujących w chw[ale]. W[ielkiego]. B[udownika]. s[wiata]. — folio.

ESTI 3:546



**PROKOP**, brat (wolnomularz), zob. → **COLTELLI Michel**, Apologia.

**RABIN BRZESKI**, zob. → **DŁUSKI Michał**, ks.

**RABIN LIZBOŃSKI**, zob. → **DŁUSKI Michał**, ks.; → **POHL Andrzej**, ks., Prosta odpowiedź.

**RACZYŃSKI Ignacy**, prymas, zob. → **JAMIN Nicolas**, Myśli.

**RAGOCZY J.C.G.**, zob. → **DMUSZEWSKI Ludwik Antoni**, Hymn w Doskonałej.

**RAMORINO**, generał, zob. → **LABROUSSE Fabrycy**, Loge.

- [190] **RAMSAY Andrew Michael** (1686-1743)

Podróże Cyrusa: historia obyczajna z rozmową o bajkach pogańskich y o jch teologij / przez kawalera Ramsay po francusku opisane. — a dla pożytku kraju na polski język przetłumaczone roku MDCCLXX. — Warszawa: Druk. J. K. Mci y Rzeczypospolitey u XX Scholarum Piarum 1770. — 208, 219, [4] s.; 16 cm.

Tytuł oryginalny: „Les Voyages de Cyrus, avec un Discours sur la Mythologie” (1727). Powieść, zawierająca opis państwa idealnego.

KAR, ESTIII 26:123

**RAUTENSTRAUCH Józef**, zob. → **Zdanie sprawy**.

- [191] **RAYNOUARD Juste-Marie François** (1761-1836)

Templariusze, trajedia w 5 aktach / oryginalnie napisana przez p. Raynouard. Z dodaniem historycznych wiadomości o Templariuszach. — [w:] Brodziński Kazimierz. — Dzieła, wydanie zupełne i pomnożone pismami dotąd drukiem nie ogłoszonymi. — Tom IV. — Trajedje. — Wilno: nakładem i drukiem Teofila Glücksberga, 1842.

W tomie wydrukowano tylko dwie tragedie. Po „Templariuszach” jeszcze „Abufar” w 4 aktach (również przekład Brodzińskiego).

ESTI 2:525, 527 hasło „Brodziński Kazimierz”

- [192] **RECKE Charlotte Elisabeth Constanze von der** (1754-1833)

Nachricht von des berüchtigten Cagliostro Aufenthalte in Mitau 1779 und dessen magischen Operationen. — Berlin und Stettin, 1787.

Demaskujący oszustwa opis pobytu Cagliostro w Mitawie, stolicy Kurlandii, napisany przez baronową von der Recke (dd. Reichsgräfin von Medem). W 1792 r. dzieło to ukazało się w przekładzie holenderskim.

ESTIII 26:144

- [193] **Reglements** pour une L[oge]:. Particuliere rédigés par Ordre de la J[uste]:. et P[arfaite]:. L[oge]:. du bouclier du Nord. A l'orient de Varsovie 5784. — [Warszawa 1784]. — 136 s.

Regulamin warszawskiej, francuskojęzycznej loży „Tarcza Północy”. Współoprawiony z →  
Acte déclaratoire.  
ESTIII 26:162

- [194] **REINBECK Georg** (1766-1849)

Flüchtige Bemerkungen auf einer Reise von St Petersburg über Moskwa, Grodno, Warschau, Breslau nach Deutschland im Jahre 1805. — 1805.  
DFM 1297

**REJCH Piotr**, zob. → **DMUSZEWSKI Ludwik Adam**, Hymn na obchód; →  
**PĘKALSKI Wojciech**, Wiersz.

**RIEULE Stefan de**, zob. → **POTOCKI Stanisław Kostka**, Mowa przy obchodzie  
pamiątki D.W.D.W.W.N.

**RIEULU Stefan de**, zob. → **RIEULE Stefan de**.

**ROUSSEAU Jean Jacques**, zob. → **SUROWIECKI Karol**, Python.

- [195] **Rozmowa** dwóch Massonów wysłuchana od profana. — [b.m., ca 1806].  
— 46 s.

Anonimowa książeczka, w sprawie rozpowszechniania której nieprzyjemności ze strony rządu Rzeczypospolitej Krakowskiej miał gwardian klasztoru Reformatów w Krakowie i biskup sandomierski o. Prosper Burzyński (SMŁK 74). Mylnie zaliczana do druków sprzed 1801.

ESTIII 26:416

- [196] **Rozprawa** tycząca się poprawy ustaw Wielkiego Wschodu polskiego ogłoszona 26 Lutego 1784 Ery powszechny. — [Warszawa] 1784. — 52 s.

ESTIII 26:427; K 204

**RUTOWSKI Fryderyk August**, zob. → **Nachrichten**.

**SAPIEHA Jan Fryderyk**, zob. → **PONIŃSKI Antoni**, Sarmatides.

**SAPIEHA Kazimierz**, książę, zob. → **PĘKALSKI Wojciech**, Mowa.

- [197] **Satyra** przeciw bożnikom czyli bezbożnym Deistom z francuskiego wierszem polskim nierytmowanym przez J.E.M.K.K.J.K.M.S. z innemi przydatkami przełożona. — w drukarni Mitzlerowskiej, 1766. — 1 ark.

Przekład z francuskiego. Tłum. J.E. Minasowicz. Zbiorek utworów poetyckich polemizujących m.in. z wolterowskim „Traktatem o tolerancji” (1763) i „Kandydem” (1758). Nie zawiera bezpośrednich nawiązań do wolnomularstwa.

ESTIII 22:397 hasło „Minasowicz J.E.”; LFHS 85

- [198] **Toż**. — Edycja druga. — w Warszawie nakładem y drukiem Michała Gröllla księgarza nadwornego JKMci, 1786. — 24 s.

ESTIII 22:397 hasło „Minasowicz J.E.”

**Satyra** przeciw frankmasonom, zob. → **ŁABĘCKI Szymon**.

**SAUL**, król Judei, zob. → **KAPOSTAS Andrzej**, Scena; → **SUROWIECKI Karol**, Python; → **WOLTER**, Saul.

**Scena** ostatnia Pythona, zob. → **KAPOSTAS Andrzej**, Scena.

- [199] Die **Schlesier** an ihr neuen Brüder in Sarmatien, am grossen Vereinigungstage zu Warschau. Am 6ten Julij 1796. — In Warschau bey Michael Gröll, in Marieville in Saal über den Thorweg. — 16 s.

Opis Estreichera: „Uwielbienia dla króla Fryderyka Wilhelma i Hoyma i o szkołach. – Czy nie druk masoński?”.

ESTIII 27:206

**SCHLETTER Zygmunt**, wydawca, zob. → **MOCHNACKI Maurycy**, Tajne (1850).

**SCHMID**, zob. → **Posiedzenie**.

- [200] **Sekundant** Bezbronny Między Cyganem z Gandzarą i Xiędzem z Kropidłem, na Placu z perswazyą przyjacielską. — w Warszawie w Drukarni P. Dufour Kons: Nd: Drukarza J. K. Mci i Rzeczypospolitey. — M.DCC.XCII [1792]. — 46 s.

Głos w polemice → „Cygan cnotliwy” vs „Książd z kropidłem” (Karola → Surowieckiego). Autor bierze w obronę Cygana, zarzucając mu jedynie nierozwagę.

ESTIII 27:368; Z 259; K 247 błędnie przypisuje autorstwo Surowieckiemu.

- [201] **SKARSZEWSKI Wojciech** (1743-1827)

Gandziara Prawdy Niecnotliwego Cygana Chłoszcząca. czyli paszkwil Pod Tytułem Cygan Cnotliwy Gandziarą Prawdy Nieład Chłoszczący. Odpowiedź, Dedykowana Temuż Cyganowi / Przez Autora U[wag]. N[ad]. P[rojektem]. P[rzedzaży]. S[tarostw]. — w Warszawie w Drukarni P. Dufour Konsyliarza J.K. Mci. Dyrektora Drukarni Korpusu Kadetów 1792. — XII, 142 s.

Dzieło przypisywane często Karolowi → Surowieckiemu. Nazwisko autora według domysłu Estreichera, podobnie i rozwiązanie skrótu. Broszura stanowiła odpowiedź polemiczną na anonimowe dzieło → „Cygan cnotliwy”.

ESTIII 30:64; K 235 błędnie podaje Surowieckiego jako autora.

**SOŁTYK Stanisław**, zob. → **WYCZEHOWSKI Antoni**, Głos; → **Tenże**, Replika; → **Tenże**, Skarga; → **Tenże**, Wyjątki; → **Tenże**, Wyjątki [cz. II]; → **Tenże**, Wyszczególnienie.

- [202] **Spis** zebranych w d[niu]. 1. Sierpnia 1821 r. reprezentantów różnych kapituł masonińskich. — folio.

ESTI 4:324 rzeczywisty tytuł czy tylko informacja o istnieniu takiego druku?

**SRZEDZIŃSKI Feliks Ksawery**, zob. → **Ustawa** konstytucyjna.

**STORCH C.H.**, drukarz, zob. → **MOCHNACKI Maurycy**, *Tajne* (1850).

**STANISŁAW AUGUST PONIATOWSKI**, król Polski, zob. → **POTOCKI Stanisław Kostka**, *Mowa w dzień obchodu imienin*.

**SUROWIECKI Karol**, ks. franciszkanin, zob. → **BARRUEL Augustine**, *Historia duchowieństwa*; → **Tenże**, *Historia jakobinizmu*; → **Tenże**, *Święte*; → **Frank-Massonia**; → **K.J.F.W.R.P.L.**, *Fajerka*; → **KAPOSTAS Andrzej**, *Scena ostatnia Pythona*; → **Pilnik** na oglądzenie; → **Podróż** Józefa II; → **Sekundant**; → **WOLTER**, *Saul*.

- [203] **SUROWIECKI Karol**, ks. franciszkanin (1750-1824)

*Antidot ascetyczny, czyli Niezawodne lekarstwo religijne na umysłową truciznę pospolicie zarażającą, a częstokroć paraliżującą dusze pragnące ugruntować się w chrześcijańskiej cnocie ku zapewnieniu zbawienia, ogłoszony przez ex-pacyenta, który najboleśniejzemi paroksyzmami rzeczonej trucizny dręczony od dzieciństwa cudem boskiego miłosierdzia w momencie uzdrowiony resztę dni zgrzybiałej starości spokojnie usposabia do grobu.* — Warszawa [b.w.] 1823. — 160 s.

ESTI 4:411; K 231. Problem: czy są tu jakieś bezpośrednie nawiązania do masonerii?

- [204] **Tenże**

*Eklektyk, zimno-krwisty filozof, stawający o charakterze pośrednika ku ukończeniu morderczej walki między dwiema zapalonemi Logikami: Perypatetykiem, pod imieniem wiejskiego Plebana, i Neoretykiem, pod tytułem kopernikowego rywala. Z okazji Pisemka. O znaczeniu Władzy duchownej obok świeckiej, przez W.P.M.N.M.* — [Warszawa] roku 1818. — 225 s.

Kolejna polemiczna wypowiedź Surowieckiego, po → „Liście prowincjonalnego filozofa”, w związku z dziełem Stanisława Węgrzeckiego „Dzieje o znaczeniu władzy duchownej” (Warszawa 1818).

ESTI 4:411; K 232

- [205] **Tenże**

*Góra Rodząca, Bayka Sprawdzona W Osiemnastym Wieku Na schyłku onegoż Wyjaśniona Roku 1792.* — [Warszawa 1792]. — 141 s.

Polemika, m.in. z dziełem „Scena ostatnia Pythona”, zob. Andrzej → Kapostas.

ESTIII 30:65; Z 259; K 236

[206] **Tenże**

Homilie rymowane wyjaśniające mistyczne sensa 2go psalmu Dawida, uiszczonego do litery pod panowaniem dzisiejszego filozofizmu, czyli bezbożnej oświaty. — ogłoszone polskiej Publiczności w roku 1822. [druk] u XX. Misyonarzy. — 192 s.  
ESTI 4:411; K 238

[207] **Tenże**

Komentarz czyli wykład nowej xięgi objawień: pisanéy niegdy w ięzyku Francuzkim przez p. Wolney Jakobińsko-Filozofskiego Proroka, a przed lat kilkadziesiąt na Polski przetłumaczony pod tytułem Rozwaliny: ułożony dla załatwienia Czytelnikom poięcia nazbyt głębokich Taiemnic, i częścią wygórowanych, częścią zawikłanych sensów pochwalonego Proroka. — Warszawa: [b.w.], 1820. — [10], 506, [2] s.; 20 cm.  
ESTI 4:411; KAR

[208] **Tenże**

List prowincjonalnego do warszawskiego Filozofa w materji: O znaczeniu Władzy duchownej obok świeckiej. — Wilno[=Warszawa] 1817. — 112 s.  
Miejsce wydania fikcyjne. Polemika z dziełem Stanisława Węgrzeckiego „Dzieje o znaczeniu władzy duchownej” (Warszawa 1818).  
ESTI 4:411; K 240

[209] **Tenże**

Missya lożowego apostoła odprawiona przez W[ielebnego] .: B[rata] .: N. ☉[=masona] .: N. □[=łoży] .: N. R[oku] .: Praw[dziwego] .: Św[iatła] .: 5814 w Berdyczowie. — Berdyczów [1814]. — 68 s.  
Tytuł na karcie tytułowej wzorowany luźno na interpunkcji i symbolice masońskiej – miał z zewnątrz upodobnić to dzieło do druków masońskich. „N” kursywą – zapewne od „nieznany / nieznaną”: tytułową misję wykonuje w książce postać anonimowa – jakiś wolnomularz. Na s. 3 drugi tytuł dzieła, pozbawiony zabiegów stylizacyjnych: „Missya lożowego Apostoła, czyli Rozprawa między Bratem Insynuantem (Werbarzem) i Profanem (Religiantem), podzielona na 6 Paragrafów wyjaśniających przedniejsze terminy Bractwa”. Jest to rozprawa w formie dialogu, w której Autor krytykuje w wolnomularstwie (1) tajemnicę, (2) rozumienie zasad wolności i równości, (3) symbol „światła”, (4) tolerancję, (5) moralność, (6) „Jehovah” jako imię Boga. Tytuł ze strony 3 Estreicher podaje jako następną pozycję w bibliografii. Sądząc z liczby stron (63) była to po prostu „Missya” bez karty tytułowej i ostatniej, niezadrukowanej karty.  
ESTI 4:412 błędnie podaje jako dwie pozycje; Z 260; K 241; KAR

[210] **Tenże**

Odpowiedź na bluźnierstwa [Adama] Weishaupta. — [b.m., b.r.].

ESTI 4:412

[211] **Tenże**

Odpowiedź na zagęszczone między ludźmi pytanie: Co się dziś dzieje? i na co zabiera się pod słońcem? / dana przez W. P. M. W. P. — [b.m.: b.w.], 1813. — 469 s.; 20 cm.

KAR; ESTI 4:412

[212] **Tenże**

Przypisek do książki pod tytułem: Cudowny schyłek XVIII. wieku, ofiarowany przyjaciółom prawdy przez X.R.W. — 1815. — 114 s., 2 k. Uzupełnienie i komentarz do dzieła, którego tłumaczem był Karol Surowiecki. Dotyczyło ono cudownych zjawisk widzianych na obrazach Matki Bożej w Rzymie i okolicach w latach 1796 i 1797 r.

ESTI 4:412; K 244 błędnie podaje tytuł „Przypisek do książki W.R.X.”; K 277 zamieszcza także sam „Cudowny schyłek” jako dzieło nieznanego autora o inicjałach X.N.G.N.S. – ale czy opis zjawisk miał coś wspólnego z tematem wolnomularstwa?

[213] **Tenże**

Python Lipsko-Warszawski Diabeł Kontr-Tragedya Na Tragedyą Saul Wyjętą z Pisma Świętego. Grana Przez Aktorów Tamtego Świata w Roku 1792 Świata Ziemskiemu Objawiona. — Warszawa 1792. — 318 s.

Wierszowana odpowiedź na ośmieszającą religię sztukę sceniczną → „Saul”. Akcja tej „kontr-sztuki” rozgrywa się w Niebie, Piekło, Warszawie i w Lipsku. Wolter i Rousseau występują w roli wierzchowców, na których jeżdżą diabły. W scenie finałowej dochodzi do pobicia autora sztuki „Saul”. Odpowiedzią na „Pythona” było, napisane prawdopodobnie przez Andrzeja → Kapostasa, dzieło „Scena ostatnia Pythona”. ESTIII 30:64n; Z 259; K 245

[214] **Tenże**

Python lipsko-warszawski, diabeł, Kontrtragedya na Tragedyą Saul, wyjęta z Pisma św., grana przez Aktorów tamtego świata w roku 1789, a w roku 1792 światu ziemskiemu objawiona. — dziś nieco zaokrąglona przez Wydawcę i na żądanie dusz katolickich przedrukowana roku 1822. — 4 k., 259 s.

Drugie wydanie Pythona, przygotowane do druku w odpowiedzi na „Podróż do Ciemnogrodu” (1820) S.K. → Potockiego.

ESTI 4:412

[215] **Tenże**

Świstak warszawski wyświstany, czyli Uwagi krytyczne nad warszawskim romansem, tytułowanym: Podróż do Ciemnogrodu, pod imieniem pisarza nazywanego Świstek, przez Drukarską pomyłkę. — w Prawdogrodzie [=Warszawa: b.w.], 1821. — [4], 159, [1] s.; 20 cm.

Polemiczna w stosunku do dzieł S.K. → Potockiego: „Świstek krytyczny” (1815-1816) i „Podróż do Ciemnogrodu” (1820). Wyjaśnienie rzekomej pomyłki drukarskiej było albo zamierzoną kpiną Surowieckiego, albo błędem utrwalonym w tytule polemiki w wyniku nieporozumienia. Wyjaśnienie sugeruje, że „Świstek” to pomyłka, a tytuł właściwy powinien być brzmieć „Świstak”. Tak jednak nie było.

KAR; ESTI 4:412; Z 261; K 248

[216] **Tenże**

Tłumaczenie tajemnic nowej Wiary, objawionej Polakom przez J. Baudoin Francuza w kilku Pisemkach, szczególnie w tytułowanym: Głębsze uważanie Mesmeryzmu, czyli teorii praktycznej etc., dane ze strony chrześcijańsko-katolickich Religiantów. — Warszawa: [b.w.], 1822. — [8], 196, [2] s.; 19 cm.

Być może ukazało się wcześniej, lub nie była to tylko jedna krytyka. J. → Baudouin odpowiadał na krytykę już w 1821 r.

ESTI 4:412; KAR

[217] **Tenże**

Tragiczne Śpiewy massońskie. Śpiew I z okazji zagrożonego niegdyś woln.-mularskiego zakonu. Alarm oświaty r. 5815. — [Warszawa 1815]. — 8 s.

Anonimowo wydane przez Surowieckiego, zrzęcznie podrobione poezje wolnomularskie, których treść w istocie oskarża masonerię o przygotowanie i przeprowadzenie Wielkiej Rewolucji Francuskiej oraz propagowanie idei skrajnie liberalnych. Liczba stron prawdopodobna.

ESTI 4:322 hasło „Śpiewy”; ESTIII 4:412 tylko wzmiankuje tytuł; Z 258 podaje datę 1814; K 267

[218] **Tenże**

Tragiczne śpiewy masońskie. Śpiew drugi: Katastrofa Oświaty, hymn nucony w najszan[owniejszej]. matce loży BB.[=Braci] pod wschod[em]. Warszawy kapitularnie zgromadzonych Polaków, dn[ia]. ostatniego, mca 7, r[oku].p[rawdziwego].ś[wiatła]. 5821 / przez w[ielebnego].b[rata]. S.W. K[awalera]. Stop[nia]. R[óżanego]. +[=Krzyża]. — [1821].

Nazwisko autora według przypuszczeń Załęskiego: Stanisław Węgrzecki. Najprawdopodobniej był to jednak kolejny zrzęczny paszkwil Surowieckiego, przygotowany tym razem na wieść o likwidacji wolnomularstwa w zaborze rosyjskim. Loża w tytule to aluzja do warszawskiej loży Braci Polaków Zjednoczonych. „Oświata” znaczyła tyle, co dzisiejsze „[duchowe] oświecenie” „[duchowa] iluminacja” i „światło” w rytuale inicjacji Ucznia (na pytanie „czego chcesz?” kandydat odpowiadał w tej epoce – „Oświaty!”). Symetrycznie to tej zmiany znaczeń słowo „oświecenie” oznaczało wtedy oświatę (edukację) we współczesnym rozumieniu.

- [219] **Tenże**  
 W.B.E.C.K. Stop. R., Alarm Oświaty. — [1815]. — 4 s.  
 Pozycja problematyczna, być może strzęp informacji o „Tragicznych śpiewach masońskich” Surowieckiego.  
 K 266 (nie podaje autora)
- [220] **Tenże**  
 Xiądz z Kropidłem Na Cygana z Gandziarą. — w Warszawie Nakładem i Drukiem P. Zawadzkiego Na Piekarskiej Ulicy 1792. — 124 s.  
 Autorstwo Surowieckiego prawdopodobne. Jedna z odpowiedzi polemicznych na anonimowe dzieło → „Cygan cnotliwy”, przy tym jedyna, która pociągnęła za sobą dalsze polemiczne wystąpienia. Zob. → Fajerka, → Sekundant, → Pilnik (być może także autorstwa Surowieckiego). ESTIII 30:65; Z 259; K 239.
- [221] **Szczypce** do ucierania nowo wystawionego lichtarza Wolnych Mularzów lub Farmazonów, to jest jasny wykład postanowienia celu i końca Wolnych Mularzów prawdziwemu prawdy i zbawienia ludzkiego przyjacielowi. — z łacińskiego na polski język przetłumaczony. — [1789]. — s. 57-111, 40-54.  
 Druk współwydany z: → Wilson T., „Farmazon Demaszgowany”, wydanie 2 (1789), w łącznej paginacji. Pasuje do stylu Surowieckiego, brak jednak innych przesłanek, by mu to dzieło przypisać.  
 ESTIII 33:306-307; K 274. KAR wymienia jako integralną część drugiego wydania dzieła Thomasa → Wilsona.
- [222] **Śpiewka** bankietowa L[udwika Adama].: D[muszewskiego].:  
 ESTN 4:2 hasło „D.L.”
- [223] **ŚWIDZIŃSKI Piotr Konstanty** (1793-1855)  
 Głos w czasie obchodu uroczystości św. Jana, na posiedzeniu połączonych W[olności]. O[dzyskanej]. i Sw[iątyni]. Równości pod wsch[odem]. Lublina dnia 24. Mca IV, r[oku], p[rawdziwego]. s[wiatła]. 5817 miany przez [...] M[istrza]. K[atetry]. Sw[iątyni]. Równości. — [7] k.  
 ESTI 4:416
- [224] **Tenże**  
 Głos w czasie obchodu uroczystości imienin N[ajpotężniejszego]. W[ielkiego]. M[istrza]. W[schodu]. król[estwa]. pol[skiego]. na posiedzeniach połączonych W[olności]. Od[zyskanej]. i Sw[iątyni]. Rów[ności]. pod wsch[odem]. Lublina dnia 16. Marca IX. r[oku]. p[rawdziwego]. s[wiatła]. 5817 miany przez [...] M[istrza]. K[atetry]. Sw[iątyni]. Rów[ności]. — [1817]. — [2] k.  
 ESTI 4:416



- [225] **Tableau** général des F.F. Composant la J.: et ii.: □[=loge]:. Bouclier du Nord 5818. — [1818]. — [8] s. folio.  
ESTI 4:477

**TAŃSKI Ignacy**, zob. → **PEKAŁSKI Wojciech**, Mowa.

- [226] **Tłómaczenie** znaku Członków Sz[anownej]:. □[=łoży] S[więto]:. J[ańskiej]:. pod naz[wiskiem]:. BB[=Braci]:. Polaków Zjedn [oczonych]:. pod Wschod[em]:. Warszawy. — Podpisano dnia 3 Maja 1810 roku. — 1 k. folio.  
ESTI 4:508

**TRAUNPAAR Alfons Henryk**, zob. → **TRAUNPAUR chevalier d'OPHANIÉ Alphonse-Henry**.

- [227] **TRAUNPAUR chevalier d'OPHANIÉ Alphonse-Henry** (1734-?)  
Dreysig Briefe über Galizien oder Beobachtungen meines unpartheyschen Mannes, der sich mehr, als nur ein paar Monate in diesem Königreiche umgesehen hat. — Wien und Leipzig bei G. Ph. Wucherer und E. Beer, 1787. — 192 s., 1 ryc.  
Nazwisko w odsyłaczach ESTIII: „Traunpaar”. Wydane anonimowo dzieło w dwóch częściach, pierwsza (s. 1-169) jest autorstwa Traunpaura, druga natomiast innego autora. W tejże drugiej części znajdują się uwagi nt. wolnomularstwa, podane przy okazji omawiania zdrowego rozsądku ludności galicyjskiej.  
ESTIII 31:288-289.

- [228] **TYSZKOWSKI Wenanty**, ks. franciszkanin (?-1783)  
Teatrum Myśli Albo Zdań z sobą walczących w Materyach siłu rozroznionych Religii Szukaiącym Prawdy Otworzone. Przez siedmiu Aktorów Zagaione. Tomik o Mieyscach osobliwych razem z Swiatem całijm stworzonych, do ukarania wszystkich grzesznych, od samego Stworcij wyznaczonijch. — Roku 1780. We Lwowie w Drukarni Bractwa Sw: Trojcy. — [6] k., 7-433, [3] s.  
Rozmowy między Bezbożnickim, Wolnickim, Pogańskim, Lejzorem Rabinowiczem, Mahomeckim, Bogobojnickim i Mędrskim. Dotyczą m.in. kwestii istnienia piekła, nieśmiertelności dusz, reinkarnacji i czarów. Problem: czy jest tu coś bezpośrednio dotyczącego masonerii?  
ESTIII 31:497; K 255

**UNGER J.**, drukarz, wydawca, zob. → **KRZYŻANOWSKI Adrian**, Dawna Polska.

- [229] **Ustawa** Konstytucyjna Woln[ego]:. Mularstwa polskiego, druk B[rata]:. O.: Łątkiewiczza. — [Warszawa, ca 1820]. — 25 s.; 21 cm.  
Podpisana: „31. Maja 5820 r., wielki mistrz Stan. Potocki, sekretarz Fel. Ksaw. Szredziński”.

ESTI 4:614; K 261; KAR

- [230] **Ustawy** Klubu pod tytułem rozróżniającym przyjaciół złączonych, ustanowionego w Warszawie r 1784. — Warszawa 1792. — 16 s.  
Regulamin warszawskiej dwujęzycznej loży „Przyjaciele Złączeni”. To samo wyszło również w języku niem. → Gesetze des in Warschau.  
ESTIII 32:95
- [231] **Ustawy** Szczególne L[oży].. BB[=Braci].. PP[=Polaków].. Zjednocz[onych].: pod W[scho]dem].: Warszawy. — Warszawa 5810 [1810] — 55 s.  
Tekst w jęz. polskim i francuskim. Pierwsze trzy znaki graficzne „.:” odwrócone. W dwóch następnych zamiast kropek symbole „\*”.  
ESTI 4:623
- [232] **Uwagi** nad wyszłym anonima Rysem obejmującym: Opis działań W[ielkiego]. W[schodu]. P[olskiego]. w przedmiocie prawodawstwa. — Warszawa 5820 [1820]. — 10 s.  
ESTI 4:627; K 262
- [233] **Uwagi** y Ządania Obywatelow Polskich Y Wielkiego Xięstwa Litewskiego Po Woiewodztwach pozostałych, Stanom w Warszawie Seymuyącym przesłane. — Dnia 28 Lutego R. 1789. — 16 s. folio.  
Zawiera m.in. propozycję wprowadzenie kary śmierci za drukowanie pism wolnomularskich.  
ESTIII 32:121 (czy nie pomyłka w dacie?) LFHS mówi bowiem o szlachcie kijowskiej w r. 1739. Być może pomyłka zachodzi u LFH (39 = własc. 89). Może też chodzić o szlachtę wołyńską w 1786 r. Zob. komentarz do: Stanisław Kostka → Potocki, Mowa na zgromadzeniu W.W.N.
- [234] **Verzeichniss** der sämtlichen Brüder und Mitglieder der gerechten und vollkommenen □[=Loge] Göttin von Eleusis im Orient zu Warschau im Jahre 5787. — [Warszawa]: Göttin von Eleusis 1787. — 3 s.: il.; 37 cm.  
Druk loży „Świątynia Eleuzis”.  
KAR
- [235] **Verzeichniss** sämtlicher Mitglieder der gerechten und vollkommen St. Joh. Loge zur Halle der Beständigkeit in Orient zu Warschau. 5821. — [Warszawa 1821].  
Druk loży „Świątynia Stałości”.  
ESTI 5:42

- [236] **Verzeichniss** sämtlicher Mitglieder der gerechten und vollkommenen St Johannis-Loge zum Dreyeck im Orient zu Płock, für das Jahr d.. w.. L.. 5821. — [Płock 1821].  
UMM 53
- W.B.E.C.K.**, zob. → **SUROWIECKI Karol**, W.B.E.C.K. Stop. R.
- W.M.**, zob. → **POTOCKI Stanisław Kostka**, Mowa do N.W.M.
- W.P.M.N.M.**, zob. → **SUROWIECKI Karol**, Eklektyk.
- W.P.M.W.P.**, zob. → **SUROWIECKI Karol**, Odpowiedź na zagęszczone.
- WALUSZKIEWICZ Th.**, zob. → **FELLER Franciszek Ksawery**, Katechizm Filozoficzny.
- WEISHAUP Adam**, zob. → **SUROWIECKI Karol**, Odpowiedź.
- WĘCKI**, wydawca, zob. → **POTOCKI Stanisław Kostka**, Pochwały.
- WĘGRZECKI Stanisław**, zob. → **SUROWIECKI Karol**, List; → **Tenże**, Eklektyk; → **Tenże**, Tragiczne śpiewy (śpiew drugi).
- [237] **WĘŻYK Franciszek** (1785-1862)  
Śpiew z okoliczności wyboru W[ielkiego]:. Mistrza W[ielkiego]:. Wschodu Narodowego exekwowany przez B.B[=Braci]:. Amatorów, i B.B[=Braci]:. Artystów różnych Łódz pracujących pod Wsch[odem]:. Warszawy dnia 30 miesiąca XI R[oku]:. P[rawdzwego]:. Ś[wiatła]:. 5810. / Słowa B[rata]:. F[ranciszka]:. W[ężyka]:. Muzyka B[rata]:. J[ózefa]:. E[lsnera]:. — [1810].  
Z okazji wyboru Ludwika Gutakowskiego.  
ESTN 4:348 hasło „(Gutakowski Ludwik)”; EW 41
- [238] **Wielki** Wschód Polski 5819. — folio.  
Problematyczna pozycja, u Estreichera opatrzona uwagą „(masonskie)”.  
ESTI 5:172
- [239] **Wielkopolanina** Odpowiedź Krótka a Rzetelna Na Dzieło Cygan z Gandziarą W Roku 1792. — [2] k.  
Krótki tekst, nie wspominający o wolnomularstwie, należący jednak do kontekstu wywołanej przez → „Cygana cnotliwego” polemiki.  
ESTIII 32:456
- [240] **WIĘCKOWSKI Jacek**  
Prognozyk O Krytyczności czasów Teraźniejszych [oraz] Except zwięty z wykładów objawień pierwszej Książki Zwierciadła rzymskiej religii. — [b.m.: b.w., po 1786]. — ark. C, D [A i B zaginione].

Fragment zaginionego dzieła „Zwierciadło rzymskiej religii”, autorstwa burgrabiego grodzkiego liwskiego (Liw – dzisiaj wieś w powiecie węgrowskim, woj. Mazowieckie), zawierający m.in. religijne przepowiednie dotyczące wolnomularstwa.  
ESTIII 32:439

[241] **Tenże**

Tarcza mocna dla obrony Rzymskiej Religii wystawiona roku 1790. — 77 s., 1 k.

Opis cudów Matki Bożej Rytkowskiej. Zawiera antymasońskie uwagi. Nie odszukany przez Estreichera.

ESTIII 32:440

[242] **Tenże**

Zwierciadło rzymskiej religii. — [ca 1786].

Data – domysł Estreichera. Utwór (w XXII rozdziałach) zawierał m.in. religijne przepowiednie związane z masonerią, oparte na nie uznanych przez Kościół tzw. prywatnych objawieniach („apparitiones”).

ESTIII 32:440

[243] **WILCZEK Ignacy**

Ignatii Wilczek Carmina. — Nova Editio Altera Sui Parte Auctior Et Emendatior. Superiore Permissu. — Calissi [Kalisz] Typis Suae Celsitudinis Primitialis Archi Episc: Gnesnensis M.DCC.LXXXV [1785]. — Pars Prima. — 3 k., s. 48, XXVIII, 160. [współwyd. z:] Pars Secunda I. De Coloribus. II De Sono. III De Prognosticis. IV. De Figura Terrae. — 93 s., [3] k.

Zbiór poematów. Część pierwsza (poematy „Deus Unus”, „Divina Providentia”, „Anima immortalis”, „Religio”, „Virtus”) zawiera atak na deistów umieszczony pod koniec tekstu (być może „Religio”). Problem: czy ma bezpośredni związek z wolnomularstwem?

ESTIII 33:4

**WILCZEWSKI Jerzy**, zob. → **BRODZIŃSKI Kazimierz**, Wiersz ofiarowany.

**WILSON Thomas**, zob. → **Szczypce** do ucierania.

[244] **WILSON Thomas**

Farmazon Demaszkowy albo Prawdziwy Sekret Farmazonów ze wszystkimi częściami i okolicznościami swemi wyiawiony / przez Pana Tomasza Wolson, 1757. — z Francuskiego na Polski język przetłumaczony. — [Warszawa] 1783. — 96 s.

Pierwsza w języku polskim publikacja byłego wolnomularza, prezentująca rytuały i katechizmy lożowe. Pisownia nazwiska w wydaniu polskim zmieniona na „Wolson”. Autorem była bliżej nieznana osoba, mająca dostęp do kompletu rytuałów i katechizmów łóż błękitnych, które są w książce szczegółowo przedstawione. A ponieważ w tamtej epoce rytuałów nie zapisywano, ich przebieg Autor musiał znać z autopsji. Francuskie bibliografie

oddają jego nazwisko jako „Wolson”, angielskojęzyczne bibliografie poprawiają to na „Wilson”. Oryginał dzieła napisany został w jęz. francuskim i opublikowany anonimowo. Pod wstępem autor podpisał się tylko inicjałami „T.W.” Tytuł oryginalny: „Le Maçon Démasqué: ou le vrai secret des Francs Maçons, Mis au jour dans toutes ses parties avec sincérité & sans déguisement” (A Londres: Chés Owen Temple Bar, 1751). Wydanie z 1757, będące podstawą przekładu, ukazało się w Niemczech (A Berlin: Aux depens de la Compagnie, 1757).

ESTIII 33:306-307; Z 257; K 274

[245] **Tenże**

Farmazon Demaszgowany, czyli Sekret Farmazonów wyiawiony / przez Pana Tomasza Wolsona roku 1757. — na polski język przetłumaczony. Szczypce do ucierania nowo wystawionego gorejącego lichtarza Wolnych Mularzów lub Farmazonów to iest jasny wykład postanowienia celu i końca Wolnych Mularzów prawdziwemu prawdy i zbawienia ludzkiego przyiacielowi / z łacińskiego na polski język przetłumaczony. — [b.m.: b.w.] 1789. — 111, 40-54 s.; 18 cm.

Drugie wydanie, wraz z obszernym dodatkiem pt. „Szczypce do ucierania nowo wystawionego lichtarza Wolnych Mularzów” („Farmazon” s. 1-56; „Szczypce” s. 57-111, 40-45). W numeracji stron po s. 111 paginacja wraca do numeru 40 i liczy strony aż do ostatniej, 54. Wcześniej omyłkowo pominięto s. 72 i 73.

KAR, ESTIII 33:306-307; Z 257; K 274 podaje błędnie tytuł dodatku jako nowy tytuł drugiego wydania

**WINIARSKI** (Ramzes Bartazzani), zob. → Le **Mal epidemique**.

[246] **WIŚNIEWSKI Antoni**, ks. pijar (1718-1774)

Rozmowa filozoficzna O Boskich prócz Iestności przymiotach przeciw niegodziwie sobie przywłaszczającym nazwisko Deistów / Przez Filozofy uczących się Kawalerów in Varsaviensi Nobilium Collegio Scholarum Piarum Miana Roku MDCCLVIII [1758]. — w Warszawie w Drukarni J.K.Mci y Rzpltey u XX. Schol: Piar. — 113 s.

ESTIII 26:415, 33:75-76; K 270

[247] **WOLAŃSKI Tadeusz** (1785-1865)

Pieśni wolno mularskie na obchód Uroczystości Narodzin Naj[jaśniejszego]. Ces[arza]. i król. Aleksandra Igo wygotowane na użytek Łóż w Królestwie Polskim / przez B[rata].: Tadeusza Wolańskiego K[awalera].: R[ózanego].: †.: [=Krzyża] Mistrza Katedry i założyciela spr[awiedliwej].: i dosk[onałej].: łoży pod Nazwiskiem Doskonałego Zjednoczenia na Wsch[odzie]. Włocławka pracującej R[oku].: P[rawdziwego].: Ś[wiatła].: 5817. — w drukarni kamiennój Grassa, Bartha i komp. w Wrocławiu [1817]. — [6] k. folio.

Zbiorek zawierał pięć utworów.

ESTI 5:141; Z 258; K 272

[248] **Tenże**

Pieśnik wolno-mularski na użytek wspaniałego W[ielkiego]. Wschodu Narodowego i pracujących pod Jego konstytucją w Królestwie Polskim lóż regularnych / zebrany i wydany przez Br. Tadeusza Wolańskiego K[awalera]. R[różanego]. †[Krzyża] Mistrza Kate[dry]. i załóż[yciela]. spr[awiedliwej]. i dosk[onałej]. □[=łóży] Ś[więto]. J[ańskiej]. pod nazwiskiem Doskonałego Zjednoczenia na Wsch[odzie]. Włocławka. — Tomik I. — w Wroclawiu, u Grassa, Bartha i komp. R[oku]. P[rawdziwego]. Ś[wiatła]. 5818[=1818]. — 174 s.

Wydany wraz z futerałem. Zawierał 100 utworów, w tym 22 ze zbioru Józefa → Elsnera i 19 ze zbioru łomżyńskiego → „Pieśni wolno mularskie”.

ESTI 5:141

[249] **Tenże**

Zbiór wolno-mularskich pieśni, oryginalnie napisanych, jako też z niemieckiego przekładanych / przez Tadeusza Wolańskiego. — Snopek pierwszy. — Wrocław, u Grassa, Bartha i Komp. 1818. — [3] k., 64 s., ryc.

Być może drugie wydanie → „Pieśnika wolno-mularskiego”.

ESTI 7:256

**WOLSON Thomas**, zob. → **WILSON Thomas**, Farmazon.

**WOLTER**, zob. → **Satyra** przeciw bożnikom; → **SUROWIECKI Karol**, Python.

[250] **WOLTER** (właściwie: François-Marie Arouet, 1694-1978)

Saul, tragedia ujęta z Pisma Świętego w Lipsku. — [Warszawa 1789].

Tłumaczem dzieła był Ignacy Bykowski (1750-1819). Sztuka sceniczna wystawiana w Warszawie w 1789 r., której tłumacz ukrył siebie i osobę autora pod pseudonimem "Lipsko-warszawski dyabeł". Wywołała gorącą polemikę pomiędzy Karolem → Surowieckim i Andrzejem → Kapostasem.


Według Estreichera autorem sztuki był niejaki Huet, a tłumaczem z angielskiego na francuski – Wolter (ESTIII 27:159). Chodzi tu jednak o dramat samego Woltera: „Saul, tragédie tirée de l'Écriture Sainte”, gdyż dzieło angielskie, mylone z dramatem francuskiego pisarza, nie było sztuką sceniczną, lecz ripostą Petera Anneta („The History of the Man after God's own heart”, 1761) na okolicznościowe, drukowane kazania S. Chandlera i J. Palmera z okazji śmierci króla Anglii Jerzego II. Autor brał w obronę honor i potęgę monarchy, przyrównanego w tych tekstach do króla Dawida, co, zdaniem Anneta, uwłaczało królowi Anglii. Wolter wspomina o tym w swoim „Słowniku filozoficznym” (hasło „Dawid”). Mylono te dwa teksty, ponieważ 1) dramat Woltera w rękopisie nosił tytuł podobny do książeczki Anneta: „Saul et David, ou l'Homme selon le coeur de Dieu”, oraz 2) gdy po raz pierwszy wydano go drukiem w Genewie w 1763 r. nosił tytuł „Saul, Drame traduit de

l'anglais de M[onsieur]. Huet" (tę informację podaje Estreicher). Fikcyjny tłumacz fikcyjnego „oryginału angielskiego” miał być jakoby krewniakiem słynnego uczonego, biskupa Avranches, Pierre-Daniela Hueta (1630-1721). Autorem tekstu był jednak sam Wolter, który posługiwał się kilkakrotnie pseudonimem „M[onsieur]. Huet” w swoich publikacjach. Później sztuka była drukowana jako „Saul, tragédie tirée de l'Écriture Sainte” i pod tym tytułem trafiła do Polski. Wolteriański „Saul” nie był obroną honoru angielskiego monarchy, lecz jaskrawą farsą historii biblijnej – farsą, której zły smak sam Wolter po latach otwarcie krytykował. Autentyczne dzieło Annetta przetłumaczono na francuski i wydano dopiero w 1768 r.

**WOYDA Karol**, zob. → **MINASOWICZ Józef Dionizy**, Wiersz na dzień imienin.

[251] **WRÓBLEWSKI Kazimierz**

Modlitwy, nauki, przykazania, pieśni i hymny z podania najpierwszych patriarchów ludu bożego i dawnych rękopismów krótko zebrane dla użytku prawowiernych ludów, roku od stworzenia świata 7309. — Kraków [1801]. — 222 s.

Rekonstrukcja pierwotnej „religii patriarchów” z akcentem na wiarę w istnienie Boga i nieśmiertelności duszy ludzkiej, poparta wyborem lekcji moralnych. Treść, podobnie jak styl datowania, wskazuje na materiał wolnomularski.  Druk poddany cyfryzacji, dostępny w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej.

ESTI 5:165

[252] **Tenże**

Toż. — w Warszawie [w drukarni wdowy Tomasza le Brun]. — 198 s.

Uwaga Estreichera: „Nakład zapewne Towarzystwa wolnych mularzy”.

ESTI 5:165

**WUCHENER G. Ph.**, zob. → **TRAUNPAUR chevalier d'OPHANIÉ Alphonse-Henry**, Deyszig.

[253] **Wyciąg** z protokołu posiedzenia Reprez[entantów]. przy W[ielkim] W[schodzie]. pol[skim]. — Warszawa 5820[=1820]. — folio.

ESTI 5:190

[254] **WYCZECHOWSKI Antoni** (1780-1844)

Głos prokuratora jeneralnego przy sądzie sejmowym ogółu sprawy tyczący się. — [Warszawa 1828]. — 22 ark. folio.

Materiały z procesu wolnomularzy. Drukowane bez numerowania kart. Oznaczenia rozmaite. W materiałach wyróżnić można następujące części: [1.] Głos [...] ogółu sprawy [i] głos w sprawie Krzyżanowskiego i Stanisława Sołtyka. — 10 ark.; [2.] W sprawie Fr. Majewskiego. — 3 ark.; [3.] w sprawie [Wojciecha] Grzymały, ½ ark.; [4.] w sprawie A. Plichy, 2½ ark.; [5.] Głos w sprawie X. Konst. Dembka, b. proboszcza w Grojcu, prof. teol. w uniwer. warsz. i sędziego pokoju powiatu warszawskiego. — 4 k. folio [oraz współzapisany, z tego samego procesu:] Głos w sprawie Stanisł. Zablockiego, urzędnika w kommissoryacie ubiorczym wojsk polskich. — 3 k. folio; [6.] Głos w sprawie hr. Romana

Załużskiego byłego referendarza w Radzie stanu. — 3 k. folio; [7.] Wywód i konkluzya w przedmiocie kosztów dnia 15 Lutego 1828. — 1 k. folio.  
ESTI 5:191

[255] **Tenże**

Replika prokuratorji jeneralnej przy sądzie sejmowym tycząca się ogółu towarzystwa patryotycznego. — [Warszawa 1828]. — 41 ark. folio.

Jak wyżej: [1] Replika [...] ogółu sprawy. — 3 k. folio; [2.] Replika w sprawie Sew. Krzyżanowskiego, podpułkownika. — 13 k. folio; [3.] kasztelana hr. Sołtyka. — 10 k.; [4.] kapitana Majewskiego. — 10 k.; [5.] Konstantego Dembka byłego proboszcza w Grójcu prof. teol. w Uniwers. Warszaw. i sędziego pokoju powiatu warszaws. — 8 k.; [6.] Stanisława Zabłockiego urzędnika komisaryatu ubior. W. polskich. — 6 k.; [7.] Woj. Grzymały byłego referen. w radzie stanu. — 4 k.; [8.] Andrzeja Plichty sekretarza utrzymującego protokół w ogół. zgrom. Rady stanu połączona z repliką na ogół sprawy i wspólne zasady obrony. — 25 k.; [9.] Romana hr. Załużskiego b. referendarza w radzie stanu. — 5 k. [Warszawa d. 26 Marca 1828].

ESTI 5:191-192

[256] **Tenże**

Skarga prokuratora generalnego przy sądzie sejmowym przeciwko Sew. Krzyżanowskiemu, Stan. Sołtykowi, Franc. Majewskiemu, X. Kons. Dembkowi, Stan. Zabłockiemu; Wojc. Grzymale, Andr. Plichcie, Rom. hr. Załużskiemu o zbrodnię stanu obwinionym. — Warszawa 1828. — [56] k.

ESTI 5:192

[257] **Tenże**

Toż. — 49 s. folio [razem z:] Głos prokuratora generalnego ogółu sprawy tyczący się. — 24 k.

ESTI 5:192

[258] **Tenże**

Wyjątki z protokołów i pism własnoręcznych, w których objęte są[:] zeznanie podpułkownika Krzyżanowskiego, Sen. hr. Sołtyka, kup. Majewskiego, X. Dembka, Urzęd. kom. [Wojciecha] Grzymały, Sekretarza Plichty i Refer. hr. R. Załużskiego, tudzież zeznanie innych osób. — [Warszawa 1828]. — 68 s. folio.

ESTI 5:192, 2:506

[259] **Tenże**

Wyjątki z protokołów i pism własnoręcznych. — Część II. — Czynności osób oddanych pod sąd sejmowy. — [Warszawa 1828].

W Części II działy od 1 do 8 dotyczą czynności poszczególnych oskarżonych. Np.: Dział I: Czynności Seweryna Krzyżanowskiego Podpułk. Pułku Strzelców konnych Gwardyi



Królestwa Polskiego. — s. 74 folio. Następne dot. kolejno: Stanisława Sołtyka, Franciszka Majewskiego, Konstantego Dembka, Wojciecha Grzymały, Andrzeja Plichty, Stanisława Zabłockiego i Romana Załuskiego.  
ESTI 5:192, 2:506

[260] **Tenże**

Wyszczególnienie protokołów i pism własnoręcznych, w których objęte są zeznania podpuł. Krzyżanowskiego, kaszt. hr. Sołtyka, kup. Majewskiego, X. Dembka, Zabłockiego, Grzymały, Ant. Plichty, R. Załuskiego, tudzież zeznanie innych osób przedmiot sprawy wyjaśniające. — 50 k. folio.  
ESTI 5:192

[261] **Wykaz** w czym ustawy zgodne są z projektem ustawy związkowej, a co z nich w tymże projekcie opuszczoném, poprawioném lub dodaném zostało, wraz z główniejszemi powodami takowych odmian. Przedstawiony W. Warszt. W. W. urzędników W. W. N. d. 13 Lutego 5819. — [1819]. — folio.  
ESTI 5:198

**X.N.G.N.S.**, zob. → **SUROWIECKI Karol**, Przypisek.

**X.S.X.C.**, zob. → **Zwycięstwo** prawdy.

**X.S.X.P.W.W.Ł.S.K.N.W.P.**, zob. → **Zwycięstwo** prawdy

**ZABŁOCKI Stanisław**, zob. → **WYCZECHOWSKI Antoni**, Głos; → **Tenże**, Replika; → **Tenże**, Skarga; → **Tenże**, Wyjątki; → **Tenże**, Wyjątki [cz. II]; → **Tenże**, Wyszczególnienie.

[262] **ZAJĄCZEK Józef** (1752-1826)

[decyzja o księcia-namiestnika o zakazie organizacji tajnych w Królestwie Polskim z dnia 6 XI 1821]. — „Dziennik Praw”. — Tom VII (1821), nr 31 z dnia 16 XII. — s. 259-261.

LFHS 11

[263] **Założycielowi** S[prawiedliwej] .: i d[oskonałej] .: □[=łóży] S[wiątyni] .: Minerwy seniorowi □[=łóży] .: S[wiątyni] .: stałości najd[ostojniejszemu] .: najprzew[ielebniejszemu] .: B[ratu] .: Józefowi Elsnerowi przy obchodzie oktawy jego imienin dnia 26 Marca 1819 od BB[=braci] .: □[=łóży] .: S[wiątyni] .: Minerwy. — Warszawa 1819. — [2] k.

Wiersz.

ESTN 6:89 hasło „Elsner Józef”

- ZAŁUSKI Józef Andrzej**, biskup, wydawca, zob. → **PABLE Fryderyk**, Wywody.
- [264] **ZAŁUSKI Józef Andrzej**, biskup (1702-1774)  
Biblioteka historyków, pomników, polityków i innych autorów polskich lub o Polsce piszących z przypisami J.E. Minasowicza kanonika kijowskiego / nowemi przypisami pomnożył i wydał J. Muczkowski. — Kraków, J. Czech, 1832. — 188 s.  
Pisane w 10 tomach do 1768 r. Problem: co w tym dziele dotyczy bezpośrednio wolnomularstwa.  
LFHO 65 (odsyłka do s. 33, 34 dzieła); ESTI 5:238
- ZAŁUSKI Roman**, zob. → **WYCZECHOWSKI Antoni**, Głos; → **Tenże**, Replika; → **Tenże**, Skarga; → **Tenże**, Wyjątki; → **Tenże**, Wyjątki [cz. II]; → **Tenże**, Wyszczególnienie.
- ZAWADZKI**, wydawca, zob. → **POTOCKI Stanisław Kostka**, Pochwały; → **SUROWIECKI Karol**, Xiądz.
- [265] **Zdanie** sprawy z komitetu śledczego. — Warszawa, 1827. — 141 s.  
Domysł Estreichera: „Autor zdaje się być Józef Rautenstrauch”. Problem: co w tym dziele dotyczy wolnomularstwa.  
ESTI 5:272; K 286
- ZELTNER**, brat, zob. → **Głosy** miane.
- [266] **Zwycięstwo** Prawdy albo Religia zemszczona z obłudnych wypowiedzi ludzi należących do Zgromadzenia Fransmasoneryi / przez X... S... X..... P..... W... W. Ł. S.K.N.W.P. w Rzymie Roku 5785. — [Warszawa: b.w. 1785]. — 91 s.; 17 cm.  
Dzieło anonimowe, wydane wraz z pełnym tekstem „Zwycięstwa Prawdy albo franmasonii zemszczonej” C. → Heykinga, z którym nieznanemu autor polemizował. Według L. Hassa autorem tekstu polemicznego mógł być ks. S. Łuski.  
LFHS 251; Z 257; K 278 (za Załęskim, błędnie: X.S.X.C.), KAR podaje jako część dzieła „Zwycięstwo prawdy albo franmasonia zemszczona”, bez identyfikacji Heykinga jako jego autora, wspominając natomiast domysły LFHS co do autorstwa dzieła polemicznego.
- [267] **ŻÓRAWSKI Aleksander**, ks.  
List do pewnego przyjaciela. — „Monitor”. — 1777, nr LI z dnia 25 VI, nr LII z dnia 28 VI. — s. 401-416.  
Odpowiedź na broszurę „Zwycięstwo prawdy albo fransmasonia zemszczona” Karola → Heykinga, napisana pod pseudonimem „Dobromyśl Prawowierski”. Autor negował potrzebę istnienia wolnomularstwa.  
ESTIII 22:535 podaje: Farmazoni, „Monitor” 1777, [t. I], nr 51-52, s. 401.

- [268] **Życie Józefa** Balsamo znanego pod imieniem hrabi Cagliostro z procesu Rzymskiego r. 1790 przeciw mu prowadzonego wyjęte, wytłumaczone i notami objaśnione, do wyrozumienia sekt masońskich / przez J[erzego]. G[rzegorza]. K[niaźewicza]. — Wilno 1793 w drukarni XX. Bazylianów. — 216 s.  
ESTIII 19:340; Z. 258; K 73 podaje błędnie nazwisko tłumacza jako autora dzieła

## Polish Bibliography of Freemasonry

Polish Bibliography of Freemasonry (Polska Bibliografia Wolnomularstwa – PBW) is a privately developed project by Maciej B. Stępień, published on internet since 2004. The project aims to list all masonic literature by Poles, about Poles and of Polish interest from the mid-18th century beginnings of freemasonry in the Republic of Two Nations, Polish and Lithuanian, to the present day. Its methodological foundations are inclusive with regard to Polish emigration literature, foreign-language polonica and all prints related to foreign masonic activity within the changing borders of Poland during the past three centuries. In particular the 19th century masonica presented themselves a methodological challenge since in this century Polish nation lived and fought without sovereignty over its lands, divided between three absolutist powers. During that period many foreign lodges have been established on what used to be or eventually would become the area of the Polish State. In response to the growing popular interest in local history of freemasonry in the areas of former partitions and the areas incorporated by Poland after the World War II the project aims to gather bibliographical data concerning the past masonic activity in these parts of modern Poland as well.

PBW is split in four parts covering four periods in which Polish masonic literature (or that of Polish interest) was printed: (i) from the beginnings to 1850, (ii) from 1851 to 1917, (iii) from 1918 to 1988 and (iv) from 1989 to the present day. Consecutive, improved and enlarged versions of these four parts are issued every time new bibliographical data is collected or rectified. Instead of traditional issue numbering a version-number style has been adopted to indicate the scale of improvement of each issue, with the list of what's new included at the end of the introduction. Addenda to PBW cover three areas: (i) Polish lexicographical entries on freemasonry; (ii) the contents of dedicated Polish masonic journals, and (iii) Polish digital prints related to freemasonry available in public domain.

All readers and users are kindly requested to support the project by sending in information which would improve and expand currently published versions. To contact the author directly please email [maciejbstepien@gmail.com](mailto:maciejbstepien@gmail.com).